

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

Escola Politècnica Superior de Gandia

INFORMATIUS UPV: PROPOSTA DE REALITZACIÓ DE
L'INFORMATIU RADIOFÒNIC UNIVERSITARI

Treball Fi de Grau

Grau en Comunicació Audiovisual

AUTOR/A: Urios Esplá, Jordi

Tutor/a: Terol Bolinches, Raúl

Cotutor/a: Sanchis Rico, Juan Manuel

CURS ACADÈMIC: 2021/2022

Agraïments especials:

Als meus pares i ma iaia.

A Raúl Terol i Juanma Sanchis.

A Sonia Vallés, Laura Crespo, Laia Duarte, Juan Piquer i Carles Peris.

Sense vosaltres açò no hauria esdevingut en una realitat.

El Campello, setembre de 2022

RESUM

Este TFG té com a objectiu mostrar el procés de reproducció, producció i distribució dels nous informatius per a ràdio i pòdcast, fets des del Campus de Gandia en col·laboració amb l'Àrea de Comunicació de la UPV. L'informatiu cobrirà l'actualitat universitària dels tres Campus (Vera, Alcoi, Gandia) i satisfà una necessitat fruit de la inexistència d'un espai similar, tant en la graella d'UPV Ràdio com a les plataformes de pòdcast de la Universitat.

El públic al que es dirigix este informatiu és en primera instància la comunitat universitària (alumnes, mestres, treballadors de la institució...) i en segona, aquelles persones de l'àmbit extern que tinguen interès en l'activitat (investigadora, docent, cultural) que es faça des de la Universitat.

Més enllà del plantejament teòric amb les bases dels gèneres informatius a la ràdio, este TFG recopilarà el procés real de treball amb l'informatiu: des de la seua posada en marxa, fins a la fi de la temporada radiofònica d'hivern (la fi del curs 2021-2022).

PARAULES CLAU

informatiu; universitat; ràdio; pòdcast; Gandia

ABSTRACT

The aim of this FGW is to show the pre-production, production and distribution process of *Informatius UPV*: the new radio & podcast news program, made in Gandia's Campus in collaboration with UPV Communication Department.

The news program will cover the university news of the three Campuses (Vera, Alcoi, Gandia) and satisfies a need due to the non-existence of a similar space, both on the UPV Ràdio grid and on the University's podcast platforms.

The target audience for this news program is first and foremost the university community (students, teachers, employees of the institution...) and secondly, those people from outside the field who have an interest in the activity (research, teach, cultural) to be done from the University.

Beyond the theoretical approach with the bases of the news genres on the radio, this FDW will compile the real process of working with the news: from its launch, to the end of the winter radio season (the end of the course 2021-2022).

KEY WORDS

news; university; radio; *podcast*; Gandia

Índex

1. INTRODUCCIÓ	1
1.1 Definició d'objectius	1
1.2 Metodologia	1
1.3 Estructura de la memòria.....	2
2. PREPRODUCCIÓ	3
2.1 Context històric: precedents a UPV Ràdio	3
2.2 Referents d'altres ràdios universitàries	4
2.2.1 Radio UMH. <i>Informativos UMH</i>	5
2.2.2 VOX UJI Ràdio. <i>Campus Actual</i>	5
2.2.3 Ràdio UA. <i>Onda Educación</i>	5
2.2.4 Radio CEU. <i>Informativos</i>	6
2.2.5 UAB Ràdio. <i>L'informatiu</i>	6
2.2.6 UPF Ràdio. <i>Informatiu</i>	7
2.2.7 Radio URJC. <i>Radio URJC Informa</i>	7
2.2.8 InfoRadio UCM. <i>Informativo 13 hrs</i>	8
2.2.9 Radio USAL. <i>Resumiendo en Radio USAL</i>	8
2.2.10 RadiUS. <i>US Informa</i>	8
2.3 Idea i plantejament	9
2.3.1 L'embrió d' <i>Informatius</i> UPV. El naixement del LabdSo	9
2.3.2 La concepció del format.....	11
- Canal de difusió	
- Tipus de contingut	
- Durada i periodicitat	
- To i estil	
- Estructura del programa	
- Públic objectiu	
- Model lingüístic	
2.4 Equip humà	17
2.5 Equip tècnic.....	19
2.6 Identitat sonora.....	23
2.6.1 Elements sonors principals.....	23
2.6.2 Elements sonors addicionals	24

3. PRODUCCIÓ	26
3.1 Reunió de plantejament	26
3.2 Recerca de notícies	27
3.3 Redacció i gravació de notícies	29
3.4 Escripció del guió de l'informatiu	30
3.5 Gravació d' <i>Informatius</i> UPV.....	33
4. POSTPRODUCCIÓ	34
4.1 Muntatge i edició.....	34
4.1.1 Descàrrega de material	35
4.1.2 Ordre al PC i neteja de les veus principals	36
4.1.3 Col·locació dins de la plantilla i altres locucions.....	36
4.1.4 Afegiment d'elements sonors principals.....	37
4.1.5 Edició del muntatge final.....	39
4.2 Distribució.....	42
4.2.1 Distribució en plataformes per a pòdcast (iVoox, Spotify).....	43
4.2.2 Distribució a través de la UPV (<i>streaming</i> , FM, Telegram).....	44
4.3 Difusió per xarxes.....	44
4.3.1 Situació en xarxes d' <i>Informatius</i> UPV.....	45
4.3.2 Propostes de millora.....	47
5. CONCLUSIONS	49
6. BIBLIOGRAFIA	

1. Introducció

1.1 Definició general i objectius

Com es planteja al títol i al resum d'este Treball Final de Grau (en acabant TFG), el següent escrit versarà en recopilar les fases del procés dut a terme entre els mesos de gener i juny de 2022, en els quals ha tingut lloc la primera temporada dels Informatius UPV: un programa setmanal que s'ha emés tant de forma lineal per la sintonia d'UPV Ràdio (102.5 FM i *streaming*), com mitjançant (el també nou) canal de pòdcast de la UPV, habilitat a les plataformes iVoox i Spotify, a més de fer-ho pel canal de Telegram de la UPV.

En esta línia, l'objectiu general del treball és mostrar el procés de preproducció, producció i distribució dels nous informatius per a ràdio i pòdcast, fets des del Campus de Gandia, en col·laboració amb l'Àrea de Comunicació de la UPV.

Els objectius específics que se'n deriven són d'una banda:

- Elaborar un recurs de referència per a l'elaboració de l'informatiu universitari de la UPV.
- Fer-ho amb un format el més ajustat possible als estàndards professionals (i en valencià).
- Diferenciar-se de la resta de formats similars fets per la competència (altres ràdios universitàries).

1.2. Metodologia

La metodologia per a elaborar este TFG es centrarà en l'anàlisi d'una sèrie d'elements: en primer lloc, l'anàlisi del context en el qual naix el programa (precedents en UPV Ràdio, el que fan en altres ràdios universitàries, panorama del consum audiovisual...).

En segon lloc i donat que es tracta d'un producte real, l'anàlisi detallat del seu procés de creació (incloent-hi la preproducció, la producció i la postproducció). A més hi haurà espai per a la crítica, parant atenció als elements que creiem deuriem haver-se fet de millor manera.

Este TFG farà ús de terminologia especialitzada en ocasions, a més es basarà en explicacions teòriques per a donar suport als plantejaments del programa. Per això, quan siga necessari, ens recolzarem en les fonts *oficials* o acadèmiques.

Tot això en conjunt per a finalment, comprovar l'assoliment dels objectius plantejats en el punt anterior.

1.3 Estructura

El treball seguirà la línia lògica que estableix el seu procés de realització, per això es dividix en tres grans apartats: preproducció, producció i postproducció, cadascun amb els seus punts i subpunts explicatius. En la preproducció tractarem el context en el que naix *Informatius UPV*, la situació d'UPV Ràdio així com d'una selecció de la resta d'emissores universitàries de l'Estat. Com no, tractarem també el naixement del programa, així com la seua concepció i característiques en detall.

En l'apartat de producció, descriurem pas a pas com es desenvolupa la setmana (de dilluns a divendres) en la què s'elaboren els informatius. Finalment a l'apartat de postproducció, tractarem en detall el procés en el qual es munta, s'edita i es distribuix el programa als diferents canals d'emissió.

El tancament vindrà de la mà de les conclusions, en les quals farem balanç de l'assoliment d'objectius i on també tindrà cabuda la reflexió i l'autocrítica, amb elements a millorar cara a futures temporades del programa.

2. Preproducció

2.1. Context històric: precedents a UPV Ràdio

Un dels canals principals d'emissió dels *Informatius UPV* és el de UPV Ràdio. Es pot escoltar de dos formes: d'una banda pel dial 102.5 de la FM¹, arribant a cobrir l'àrea metropolitana de València i d'altra banda, per *streaming*², mitjançant la seua pàgina web³.

El naixement oficial de l'actual UPV Ràdio es remunta al 8 de març de 2002 (enguany s'han celebrat els 20 anys), de la mà de tres noms clau: la Catedràtica en Belles Arts Amparo Carbonell Tatay, l'enginyer de Telecomunicacions Ignacio Despujol i el periodista Salvador Barber. Amb el llançament de la ràdio començava el nou projecte de ràdio i televisió universitària, que culminaria l'1 de novembre de 2003 amb la posada en marxa de UPV TV.

L'embrió de UPV Ràdio va ser la coneguda com a Radio Fi (*Radio Φ*), creada pels estudiants de la Facultat d'Informàtica l'any 1994 i que durant 8 anys, va ser auto-gestionada per ells mateixos. Com es pot consultar a l'última graella que apareix al seu *primitiu* web⁴, la programació era d'allò més variada, amb un elevat contingut cultural i una *frescor* i creativitat pròpies dels anys d'or de la FM.

El rector de la UPV durant aquells anys fou Justo Nieto Nieto, que va ocupar el càrrec entre maig de 1986 i agost de 2005, uns anys en els quals la UPV va experimentar la seua expansió fins a com la coneixem hui dia.

Al llarg de molts anys, la sintonia d'UPV Ràdio comptava amb el seu espai d'informatius. Baix el nom de *Informativo UPV*⁵, podem trobar pujats al web programes des d'octubre de 2015, encara que l'espai en sí porta emetent-se pràcticament des que començaren les emissions d'UPV Ràdio el 8 de març del 2002.

En la primera etapa i baix el nom de *UPV Noticias*, es tractava d'un programa d'uns 15-20 minuts de durada, que s'emetia simultàniament per ràdio i pel canal de televisió UPV TV. Hui en dia UPV TV ha quedat relegat a un espai en línia on es pugen programes ocasionals i notícies en format vídeo, però a l'inici, el canal emetia en directe pel C45 de l'UHF, el 989 de l'antic proveïdor de televisió per cable ONO i a través d'*streaming*. Mencionar que hem pogut conèixer esta informació gràcies al professor Juanma Sanchis, que ho va viure de primera mà.

No obstant això, *Informativo UPV* va tindre la seua última emissió el mes de desembre. Al llarg de l'any 2021, l'únic espai informatiu pròpiament dit era el *Informativo ARU*, fet en conjunt per a l'Associació de Ràdios Universitàries (ARU)⁶.

¹ Freqüència modulada.

² Emissió en directe feta via Internet.

³ UPV Ràdio en directe, disponible en <<https://www.upv.es/rtv/radio/directo>>

⁴ Web de *Radio Fi*, disponible en <<http://www.upv.es/radiofi/info.htm>>

⁵ Per a escoltar *Informativo UPV*, disponible en <<http://www.upv.es/rtv/radio/informativo-upv>>

⁶ Constituïda l'any 2011, integra 26 emissores universitàries i té entre els seus objectius la projecció de temes universitaris, recolzar la investigació i l'intercanvi d'experiències i productes comunicatius. (veure ARU, 2016)

2.2.1 Radio UMH. *Informativos UMH*

La radio de la Universitat Miguel Hernández va començar les seues emissions el 15 d'octubre de 2007 i des d'eixe moment compta amb una àmplia i variada programació, feta per col·laboradors (estudiants, antics estudiants...). Compta amb estudis als Campus d'Elx, Sant Joan d'Alacant, Oriola i Altea, emet pel 99.5 de la FM i a més, es pot escoltar per *streaming*. Els seus informatius són diaris i es fan des del Servei de Comunicació UMH.

L'espai porta el nom de *Informativos UMH* i el seu presentador és Juanjo Morote. A ell es suma un equip integrat per 3 redactors i 1 tècnic (fixe i aportat per UMH Radio). Amb un format tradicional (sumari, notícies, entrevistes breus) tracten l'actualitat de la universitat cada migdia, amb horari de 13 a 13:10 hores i un estil de locució neutre, típic d'un informatiu. Per les errades esporàdiques de locució, s'entén que es tracta d'un programa emés en directe. L'idioma triat i habitual és el castellà.

(Per a més informació, veure *UMH* a la bibliografia)

2.2.2 VOX UJI Ràdio. *Campus Actual*

La ràdio de la Universitat Jaume I de Castelló va començar les seues emissions en abril de l'any 2004 i com la majoria de ràdios universitàries, nodrix la seua programació de continguts culturals, musicals, divulgatius, esportius... tots ells elaborats per col·laboradors. A la FM es pot escoltar pel 107.8 de la FM i també es pot fer per *streaming*.

El seu informatiu s'emet de forma setmanal (cada dilluns, a les 10:30 i a les 17:00 en redifusió), té una durada d'uns 30 minuts i es diu *Campus Actual*. En els últims programes de la temporada 2021-22, les presentadores habituals han sigut Mª Carmen Aparisi, Alicia Andrés i Víctor Rubio. Així com el de la UMH, l'informatiu de VOX UJI Ràdio es fa per part del Servei de Comunicació i Publicacions de la universitat, així com el *Lab* de Comunicació Audiovisual. L'estil de locució és neutre i l'estructura és tradicional (sumari, notícies, entrevistes) encara que cap dir, que degut a la major durada de l'espai, es poden permetre fer entrevistes més llargues. A més de tractar la informació estrictament relacionada amb el Campus, també es comenten les portades de periòdics locals de Castelló de la Plana, així com l'agenda cultural. En este cas l'idioma és el valencià.

(Per a més informació, veure *UJI* a la bibliografia)

2.2.3 Ràdio UA. *Onda Educación*

L'emissora de la Universitat d'Alacant només emet via *streaming* i pel que fa al seu espai informatiu, sembla que no emet cap des del 21 de maig de 2021. L'espai es deia "Onda Educación", estava fet en castellà i tot i aparèixer l'opció d'escoltar-ho mitjançant la plataforma iVoox, l'enllaç està inactiu.

(Per a més informació, veure *UA* a la bibliografia)

2.2.4 Radio CEU. *Informativos*

Tot i no ser una universitat pública, creiem que cal destacar com a mostra la ràdio de la Universitat Cardenal Herrera - CEU de València. Amb una programació similar a la de les anteriors ràdios universitàries, l'equip de Radio CEU està integrat per col·laboradors i en menor mesura, becaris, gràcies a les places que oferixen cada curs. Com a desavantatge, cal dir que no és senzill escoltar Radio CEU si seguim el que indica a la seua web. En cap lloc apareix un dial de FM i per a fer-ho en línia, ens redirigix a un canal de la plataforma Soundcloud.

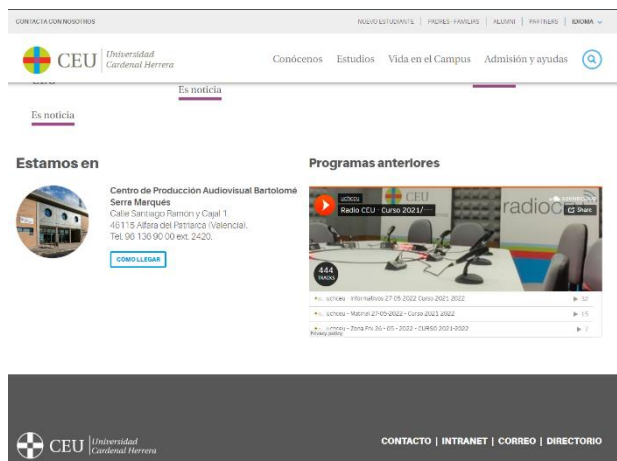

Figura 2. Per a escoltar els programes, hem de baixar fins a la part baixa del web. Ens redirigix a Soundcloud.

L'espai informatiu diari de Radio CEU es diu *Informativos* i compta amb la col·laboració de l'equip de *El Rotativo*, un periòdic intern en el què participen alumnes de Periodisme i Comunicació Audiovisual. La durada aproximada de l'espai és d'uns 20 minuts, està fet en castellà, s'alternen tres veus i tot i que l'estructura és similar als anteriors, crida l'atenció el contingut. Ens trobem amb un informatiu que dedica la majoria del seu espai a tractar notícies de fora de la universitat;

nacionals, internacionals, esportives, autonòmiques i cultura. D'altra banda i en comparació als anteriors, destaquen dos aspectes: en primer lloc, l'ús de *jingles*⁸ professionals i en segon lloc, que tot i tindre un estil de locució amb cert grau de frescor, el tracte cap a l'oient siga *de vosté*, la qual cosa pot resultar contradictòria per a qui escolta.

(Per a més informació, veure *UCH-CEU* a la bibliografia)

2.2.5 UAB Ràdio. *L'informatiu*

La ràdio de la Universitat Autònoma de Barcelona va començar les seues emissions en un *dia de la ràdio* de fa 7 anys (13 de febrer de 2015) dins del projecte UAB Campus Media. Compta amb programació en català i en castellà, de tipus similar a les abans descrites. Es pot escoltar pel 100.3 de la FM o bé pel canal d'*streaming* al seu web.

El programa diari que elaboren es diu *L'informatiu* i està fet des dels Serveis Informatius de la UAB. Sota la supervisió de Marc Margarí (Cap d'Informatius de UAB Campus Mèdia)

⁸ Missatge publicitari cantat. En ràdio, correspon als elements indicatius de l'emissora però cantats.

participen tres becaris provinents de la Facultat de Ciències de la Comunicació. En les últimes edicions que hem pogut escoltar, els presentadors eren Aleix Soler i Àlex Calatrava.

De curta durada (10 minuts) es tracten temes més enllà dels universitaris, com ara actualitat nacional, internacional o esportiva. Destaca l'ús de jingles professionals, com també fa Radio CEU.

(Per a més informació, veure *UAB* a la bibliografia)

2.2.6 UPF.Ràdio. *Informatiu*

La ràdio de la Universitat Pompeu Fabra va ser creada en l'any 2007 i com les altres emissores, compta amb un model de programació impulsat per col·laboradors (estudiants, professors, personal de serveis). sota la supervisió del director (Josep M. Palau) i el coordinador (Adrián Soler). Els tipus de programa encaixen en la varietat habitual de les graelles d'una ràdio universitària. Tot i la quantitat de programes, l'emissora no té dial en la FM i tampoc ho fa en *streaming*. Els seus continguts es poden escoltar exclusivament via iVoox.

Quant al seu espai informatiu propi, que es diu precisament així (*Informatiu*) té com última emissió el 31 de maig del 2019. Pel que hem pogut escoltar, la durada habitual era de 10 minuts i alternava entre notícies locutades en català i en castellà. Quant a l'estructura i l'estil, gens fora d'allò convencional, amb un to neutre i més bé seriós. Pot ser és dels exemples amb una realització més austera.

(Per a més informació, veure *UPF* a la bibliografia)

2.2.7 Radio URJC. *Radio URJC Informa*

La ràdio de la Universidad Rey Juan Carlos compta també amb una variada programació, similar en tipologia a les anteriorment descrites. Ara bé, l'element que destaca d'esta emissora és precisament el seu informatiu.

Radio URJC Informa és un espai de 15 minuts de durada, emès els dilluns i els dimecres. Presentat en la seua última temporada per Nea Egido, és el primer exemple de la llista que se n'ix de l'estil "canònic" fins ara exposat. Per començar, la capçalera habitual és la cançó *Only You* del duo anglés de *synth pop* Yazoo i el to és alegre i desenfadat, sense perdre la correcta locució. L'estructura també resulta diferent, ja que arranca amb unes efemèrides, per a després anar seguida dels esdeveniments ocorreguts a la URJC. Cal mencionar que inclús compta amb una salutació *particular*: "Buenos días, buenas tardes o buenas noches, según cuándo nos escuches".

En conjunt, un estil diferent i que (com veurem més endavant) s'assembla certament a la idea conceptual del projecte del nostre informatiu.

(Per a més informació, veure *URJC* a la bibliografia)

2.2.8 InfoRadio UCM. *Informativo 13 hrs*

L'emissora de ràdio de la Universidad Complutense de Madrid va nèixer l'any 2009 i compta (segons la graella del seu web) amb 18 programes en emissió produïts tots ells per estudiants. No té dial FM i encara que sí emet per *streaming*, sembla que porta un temps inactiu. En tot cas, els seus programes són accessibles mitjançant la plataforma iVoox.

El seu programa de tipus informatiu es diu *Informativo 13 hrs* i es tracta d'un espai diari (de dilluns a divendres) que té una durada que oscil·la entre els 10 i 30 minuts. En este cas tornem a l'estil convencional, amb estructura clàssica i to neutre. La informació es dividix entre generalista i notícies pròpies de la universitat. Cal destacar que a més de l'*streaming* d'àudio, fan servir la plataforma Twitch per a emetre el senyal de l'estudi on graven. Tot i el to seriós, cal destacar la professionalitat general del format, amb una locució i realització molt afinades, que ens dona la sensació de no estar escoltant un programa fet per *aprenents*.

*A més de *Informativo 13 hrs* també fan butlletins a les 10, a les 11 i a les 12 del matí.

(Per a més informació, veure *UCM* a la bibliografia)

2.2.9 Radio USAL. *Resumiendo en Radio USAL*

La ràdio de la Universitat de Salamanca podem dir que és una de les veteranes, ja que va començar les seues emissions en l'any 1995, a través del 89.0 de la FM. En 2001 va ser una de les pioneres en pegar el bot a l'*streaming*, sent estos dos canals pels quals es pot escoltar l'emissora en directe fins a hui. Coordinada per Elena Villegas, compta amb una molt ampla llista de col·laboradors, a més d'un equip de 10 redactors.

El seu espai informatiu s'emet els divendres a les 17 hores, té una durada aproximada d'uns 30 minuts i compta amb un nom que el diferencia de la resta: *Resumiendo en Radio USAL*. L'estructura que segueix és la predominant en els exemples que hem vist al llarg de la recopilació, però cal destacar que en alguns programes la varien i finalitzen amb una cançó (que es deixa sonar íntegra). A més el contingut, també és en part diferent, ja que no només tracten l'actualitat universitària sinó que també parlen de les novetats sobre programes de la seua ràdio (com una mena d'autopromoció).

(Per a més informació, veure *USAL* a la bibliografia)

2.2.10 RadiUS. *US Informa*

La ràdio de la Universitat de Sevilla (RadiUS) compta amb una de les graelles de programació més riques de la recopilació, amb vora 60 programes diferents de tipus cultural, divulgatiu, científic, musical, d'entreteniment i com no, de tipus informatiu.

El programa que realitzen es diu “US Informa”, té una durada d’uns 10 minuts i es fa amb periodicitat setmanal (cada dijous). A l’espai participen dos veus i un tècnic, que en conjunt oferixen un format diferenciat de la resta d’exemples (només comparable amb el que fan a Radio URJC). El ritme és dinàmic, el to és viu i jove i a més, compta amb una gran presència musical. Pot ser inclús massa, ja que al llarg de tot l’informatiu, o bé té protagonisme o bé queda com a música de fons.

(Per a més informació, veure *US* a la bibliografia)

2.3 Idea i plantejament

2.3.1 L’embrió d’*Informatius UPV*. Naixement del LabdSo

Una vegada analitzats i escoltats els diferents exemples d’informatiu universitari, es genera una millor concepció del que es vol que siga (o que ha de ser) el futur informatiu de la UPV. Com avançàvem en l’apartat 2.1, veníem d’un any sense espai informatiu propi i d’un format precedent, que tot i estar fet amb veus professionals, no resultava innovador a nivell estructural i de contingut. L’aspecte tècnic serà analitzat en un altre punt més en detall, però podem dir que el que tenia l’antic informatiu, desmereixia la feina de bons professionals (i bones veus) com són els periodistes de l’Àrea de Comunicació de la UPV. Com veurem, la importància d’un bon muntatge, d’una bona sintonia o de la qualitat del so, són els elements que a l’hora d’escoltar, marquen la diferència entre un format que sona *amateur* i un altre que sona *professional*. Per descomptat, el nou informatiu havia de sonar el més *professional* possible, però això com ja hem dit, ho veurem en detall al llarg dels següents punts.

Per a entendre com va sorgir la idea del nou informatiu, hem de contextualitzar un poc la situació en la què va sorgir. Una de les conseqüències del canvi de rectorat (amb l’arribada de José E. Capilla) ha sigut el replantejament i la forta dinamització que ha rebut l’Àrea de Comunicació. Baix la direcció de la professora del Campus de Gandia, Marga Cabrera, s’ha buscat anar més enllà en molts sentits, també pel que fa als canals de difusió de la UPV a nivell institucional. Entre les novetats més destacades, podem comptar amb la profunda renovació del web, el nou canal de Tik Tok i pel que fa al nostre sector, el de l’àudio, el naixement del Laboratori de So (LabdSo).

La producció sonora per part de la comunitat universitària a la UPV portava molts anys en marxa (tants com els que existix la ràdio a la universitat) i en el cas del Campus de Gandia, tenint l’estudi de ràdio, no podia ser d’una altra manera. Clar que tot i que el Campus compta amb la infraestructura per a poder emetre en FM (en alguna ocasió ho ha fet amb potències molt baixes per a només escoltar-se dins de les instal·lacions), per norma general les emissions (i per tant els programes) depenen dels estudis centrals d’UPV Ràdio, situats al Campus de Vera.

En els últims anys, com a col·laborador, la forma d’emetre contingut mitjançant UPV Ràdio no era un altra que enviar els programes gravats en Gandia, directament a València per a que allí isqueren per FM i es pujaren al portal web de la ràdio.

Clar que els últims anys, han vist també l'aparició del pòdcast i amb ell, els allotjadors gratuïts (com ara iVoox o SoundCloud). Això ha suposat per als col·laboradors d'una banda, una ferramenta molt simple per a difondre el seu contingut i d'altra banda, pujar el contingut sense passar per UPV Ràdio.

La situació després d'uns anys havia arribat al següent punt: desenes de programes o pòdcast, cadascun amb un perfil independent i gestionats segons el criteri (o les capacitats) de cada equip. En molts ni tan sols es sabia si havien estat fets als estudis de la UPV o no.

En el passat curs 2021-2022 i per tal de fer front a esta disseminació de programes, coincidint amb l'obertura d'un nou estudi de ràdio al Campus (l'estudi E-7) els professors Raúl Terol i Juanma Sanchis, van posar en marxa el LabdSo. La intenció d'este espai no és una altra que la d'impulsar la creació de continguts sonors per part de l'alumnat (o col·laboradors) i aglutinar tota esta producció baix un nou canal de pòdcast propi de la UPV.

Una marca vinculada a UPV Ràdio però certament, diferenciada. I és que com veurem més endavant, el pòdcast i la ràdio convencional, tot i estar íntimament relacionats, no funcionen de la mateixa forma.

Sense entrar molt més en detall, així és com a l'inici del passat curs va nàixer el LabdSo i precisament en eixe moment, és quan se'm comunicà la notícia de que anava a ser el nou becari (com a ajudant de coordinació), lloc en el que entre oficialment en octubre del 2021. Entre altres projectes, un dels que es planteja posar en marxa per al començament del 2n quadrimestre (febrer de 2022) és el del nou informatiu, que se'm va encarregar personalment per part dels dos professors responsables. Este encàrrec a més comptava amb una dificultat afegida: no només es parlaria d'informació del Campus de Gandia, sinó que es centralitzarien les notícies del Campus de Vera i del Campus d'Alcoi. Per a ajudar a fer este repte realitat, el Campus de Gandia ens va cedir un espai físic per a poder establir la redacció. A l'entrada sud de l'edifici B, justament en front de la porta, es pot identificar fàcilment la porta retolada.

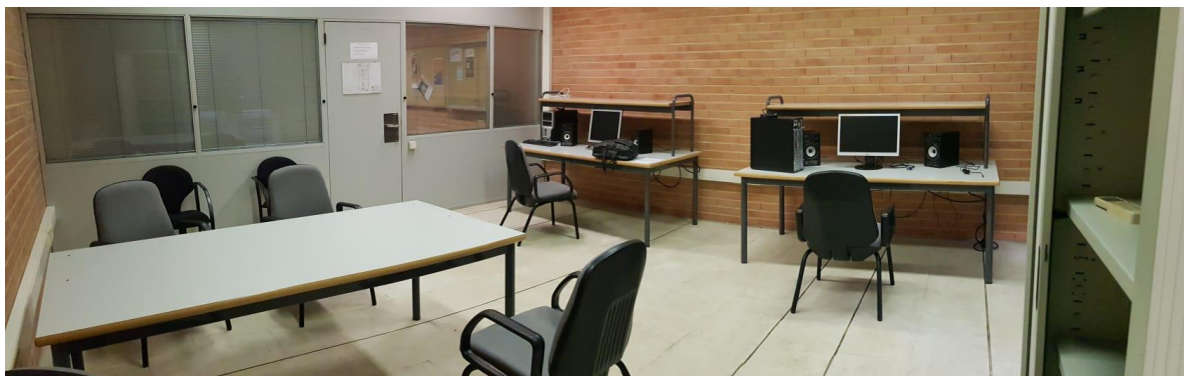

Figura 3. Redacció del LabdSo (Autor: Jordi Urios Esplà, gener 2022)

Dins conté una taula gran per a mantindre reunions, a més de taules amb ordinadors i monitors, per a redactar o editar material. També inclou una pissarra i un armari per a guardar documents o elements personals.

2.3.2 La concepció del format

Com a alumne de la UPV, durant 4 anys he tingut l'oportunitat de parlar sobretot amb companys, però també amb molts professors i altres membres de la comunitat universitària. Algunes de les converses més habituals han sigut les següents:

Alumne 1: T'has assabentat de l'acte de demà?

Alumne 2: Quin acte? Ostres, no tenia ni idea... no ho he vist publicat en xarxes ni en cap lloc.

O en el seu defecte:

Professor 1: A la universitat fem coses molt interessants, però la majoria de voltes no transcendixen més enllà del departament o facultat que ho haja fet.

Professor 2: Lo millor és que sí que es difonen, però els alumnes no miren el *webmail* i nosaltres tampoc mirem el portal de notícies internes de la UPV

Professor 1: Ah, que existeix tal cosa? Primera notícia...

Dins d'una comunitat en la qual entre alumnes, professors i PAS (Personal d'Administració i Serveis) es suma més de 30.000 persones (veure Universitat Politècnica de València, 2021) per descomptat que es fan coses: descobriments, investigacions, projectes, activitats... clar que si tot el que es fa no es sap, a efectes de coneixement és com si no s'haguera fet. Tenint en compte a més el difícil treball que es fa des de l'Àrea de Comunicació, de recopilar i difondre totes estes notícies, què millor per a no desmerèixer eixe esforç que un espai que ho sintetitze i ho difonga. Per això és important que la universitat tinga el seu informatiu.

Tractat el context en el que naix l'informatiu i la seua vocació, podem passar a analitzar els elements clau a l'hora d'idear el format.

Canal de difusió

Respecte a la diferència entre *pòdcast* - *ràdio lineal* a la que fèiem referència en l'anterior punt, és precisament un dels primers elements que es van tindre en compte per a concebre el format del programa: el canal d'emissió. Només via pòdcast? Només mitjançant UPV Ràdio? Potser els dos?

Finalment l'opció triada va ser la tercera, la de fer un *híbrid* que poguera servir tant per a ràdio convencional (FM i *streaming*) com per a ser escoltat mitjançant el canal de pòdcast de la UPV a Spotify.

Tipus de contingut

A un informatiu se li pressuposa (és lògic) que tracte notícies, informació per a l'oient. Però tractant-se d'un informatiu universitari, els temes a tractar devien ser estrictament de la universitat? O tal volta (com fan algunes ràdios universitàries) es poden tractar temes d'actualitat general? Per a concentrar esforços i ja que l'oferta de mitjans que ofereixen informació generalista és *immensa*, vam optar per contar només notícies de la UPV. Com veurem a continuació, açò va influir en determinar la durada del format i la periodicitat.

A més del contingut purament informatiu, també tindran cabuda entrevistes que vagen relacionades amb l'actualitat setmanal. Algunes incloses al final del propi informatiu i altres fetes com a episodis individuals. Veurem una relació de les entrevistes fetes:

- Entrevista a José F. Monserrat i Salomé Cuesta, Vice-rectors de la UPV i responsables de la campanya en recolzament a la Guerra d'Ucraïna. Gravada en l'edifici de Rectorat i emesa el 8-04-2022 dins del programa *Setmana 6*, al final de l'informatiu.
- Entrevista als professors Rocio Benavent, Nàdia Alonso i Raúl Terol, amb motiu del Digital LAB (avanç de *ODS en Corto* i *Digit-ALL 2022*). Emesa el 29-04-2022 dins de l'episodi *Setmana 7*.
- *Entrevista a Dones Migrants*, feta amb motiu de la xerrada que ens van donar al Campus. Amb Celia Serrano de la ONG "Aliança per la solidaritat", Marcela Bahamón i Susi Fernández, de l'Associació Intercultural de Professionals de l'Habitatge i Cures. Emesa per Spotify el 6-05-2022 com a entrevista independent.
- Entrevista a José Luis Carrillo i Rosa Bens, professors guanyadors quatre anys consecutius del premi *Magistrals*. Emesa al final de l'informatiu el 27-05-2022 dins del programa *Setmana 11*.
- Entrevistes a Mª Jesús Espinosa de los Monteros (Directora General de PRISA Audio) i al Dr. Luis Miguel Pedrero (Periodista i acadèmic) amb motiu de la seua visita al Campus pel congrés *Digit-ALL 2022*. Incloses dins del programa *Setmana 14*, emés el 17-06-2022.
- Entrevista a Jesús Alba, Director del Campus de Gandia, per a fer balanç del curs 2021-2022. Emesa després de l'informatiu, en l'episodi *Setmana 14* del 17-06-2022.
- Especial entrevista a Pau Bernabeu, Director del Campus d'Alcoi, continuant la sèrie iniciada amb Jesús Alba. Gravada en el Campus d'Alcoi i emesa com a episodi individual el 24-06-2022.
- Especial entrevista a José E. Capilla, Rector de la UPV, per a tancar la temporada i el cicle iniciat pels directors. Gravada en el seu despatx i emesa com a episodi individual el 30-06-2022.

Durada i periodicitat

Novament sorgix una dicotomia entre pòdcast i ràdio. Si anem a les produccions de de *pòdcast informatiu* ens trobem dos tipus de contingut: d'una banda butlletins o resums breus, fets exclusivament per a plataformes, com *AM* (Spotify AB), *Las noticias de la SER* (Cadena SER - PRISA), que oscil·len els 5 minuts; i d'altra banda, continguts més extensos, com ara els propis informatius que es pugen a plataformes, una volta s'han emès per la ràdio convencional. En el nostre cas, la graella de UPV Ràdio demanava un format similar a este últim tipus, més propi de la ràdio convencional (a les primeres reunions amb l'equip d'UPV Ràdio, se'ns va plantejar un informatiu de mitja hora).

En este moment és on entra en joc una altra variant. Amb un informatiu diari només d'actualitat universitària, n'hi haurien prou notícies per a omplir mitja hora? És viable preparar un informatiu cada dia? Pot ser n'hi haurien dies que sí i altres que no. Per això es va decidir (pensant també en conciliar el temps de dedicació l'equip amb les seues altres feines) fer un programa setmanal amb emissió en divendres, per a recopilar tot allò que haguera ocorregut de dilluns a divendres dins de l'àmbit UPV.

Amb la periodicitat delimitada, es va poder elaborar el primer guió pilot per a que una vegada gravat, saber així la durada real dels programes. Tot i ser el pilot, no es va allunyar de la mitja de duració que van tindre finalment els informatius. Exceptuant casos en els quals l'informatiu anava seguit d'una entrevista, la durada oscil·lava al voltant dels 20 minuts.

To i estil

El to de la veu ve determinat per la freqüència a la qual vibren les nostres cordes vocals. Cada persona compta amb una tessitura determinada, que comprèn el to en el qual la veu de cadascun es pot expressar amb naturalitat (sense forçar). Dins d'eixe rang natural, la variació del to que fem a l'hora de locutar pot marcar la diferència entre enviar un missatge dinàmic, atractiu a l'oïda o no fer-ho. La formalitat pròpia del gènere informatiu, no implica monotonia en la prosòdia -o repetir la típica *cançoneta* que s'associa als presentadors d'informatius- (Rodero, 2005).

Sembla que molts dels exemples d'informatiu universitari que han aparegut anteriorment, prenien el model del to formal o seriós, però caent en la monotonia. Per una banda pot transmetre *objectivitat* però per altra, pot llevar *frescor* i facilitat d'escolta. El to habitual dels informatius (pensant especialment en el públic jove) pot arribar a resultar avorrit o *poc estimulant*.

Molt sovint la millor solució, entre el blanc i el negre, la trobem en el gris. En el cas del to de l'informatiu, la idea ha sigut la de mantindre la serietat pròpia del gènere, amb algunes llicències esporàdiques (quan la informació ho permet). És a dir, tindre l'habilitat de diferenciar entre aquelles informacions que permeten un to més distés i les que no ho fan. En cas de dubte, *se li ha de preguntar a la notícia* i aquí trobarem la resposta. En conclusió, una manera de definir el to dels *Informatius UPV* podria ser

la de predominantment *formal*, amb certes marques d'informalitat (i en alguns casos lleugers tocs d'humor).

Per altra banda, cal mencionar que desenvolupar un estil propi no és una feina fàcil, sobretot si es tracta de fer des de zero. No obstant això, amb referents d'aquí i d'allà (d'informatius i també altres formats) es pot arribar a crear un llenguatge i un segell que marque la diferència del programa. Els elements que diferencien als *Informatius UPV* de la resta es podrien sintetitzar de la següent manera.

- Dos veus principals es mantenen al llarg del programa donant pas a les notícies, mitjançant entradetes/titulars. El cos de cada notícia és locutat per cadascun de la resta de redactors, amb alternança de veus per a cada notícia. La intenció és la de donar dinamisme a l'espai. (*)
- Una cuidada producció. D'una banda a nivell tècnic, tractant de que el resultat siga homologable als estàndards professionals, d'altra pel que fa a l'ús dels recursos que ens dona el món de l'àudio (efectes, músiques, ambients sonors). Sense abusar d'ells, però amb intenció d'utilitzar-los quan aporten alguna cosa a la informació que es conta. (**)
- En la mesura d'allò possible (a nivell logístic i de disponibilitat de temps) cobrir esdeveniments importants *in situ*, és a dir, des del lloc. En cas de que l'esdeveniment ho requerisca, fer una cobertura més ampla de l'habitual.

*Per a més detall, consultar el GUIÓ adjunt a la carpeta *annex* d'este TFG.

**Esta informació es podrà veure en ampli detall a l'apartat *Postproducció*

Estructura del programa

L'informatiu UPV que es feia anteriorment complia habitualment amb l'estructura de *sumari + notícies + agenda*. Per al nou informatiu, no es va plantejar fer una estructura trencadora ni *impossible*, sinó en base a allò que s'havia de contar en l'informatiu, fer-ho de la forma més eficient possible.

A l'haver de cobrir els tres Campus, l'estructura plantejada va ser la de dividir-ho en seccions:

- Una primera secció d'informació general, que afectara als tres Campus (notícies institucionals, col·laboracions, esdeveniments...)
- Secció dedicada a les notícies que afecten al Campus de Vera
- Secció dedicada a les notícies que afecten al Campus d'Alcoi
- Secció dedicada a les notícies que afecten al Campus de Gandia

- ❖ La secció del Campus de Gandia sempre acaba amb l'espai *CineClub*, dedicat a parlar de la pel·lícula que es projecta cada setmana amb motiu d'esta activitat cultural. Ja que el *CineClub* tenia lloc tant a Vera (dijous nit) com a Gandia (dimarts nit), s'aprofitava per a difondre ambdós espais. En l'apartat dedicat a la producció del programa, comentarem més a fons les característiques de la secció.

En general, el criteri per a ordenar la informació tindria dos vessants: per una banda la rellevància (o actualitat) de la informació i per altra banda, la temàtica. En primer lloc les notícies de tipus institucional o divulgatiu, per a continuar amb les directament relacionades amb esdeveniments, recordatoris o culturals. L'ordre triat segueix el que es fa habitualment en els informatius i es basa en la capacitat d'atenció de l'oient, que decau de la mà del temps que s'allarga un programa, seguint la coneguda *corba d'atenció*. (veure Ripoll, 2018)

Públic objectiu

Este terme -associat també al món de la publicitat i el màrqueting- es definix com el públic cap al qual es dirigixen unes accions comunicatives determinades. Cada públic té les seues particularitats (grup d'edat, treball, nivell cultural, sexe...) i altres variables que influiran de forma decisiva, en el nostre cas, en el tipus de contingut a realitzar. Conèixer a qui ens dirigim, és imprescindible (Borges, 2012).

El públic objectiu al què va dirigit *Informatius UPV* és principalment la comunitat universitària: integrada pels alumnes (grau i postgrau), professorat i el PAS. Donada l'ampla franja d'edat que implica esta comunitat, per a nosaltres tenia sentit que l'informatiu siguera la combinació del format tradicional amb elements *frescos* i dinàmics.

Un aspecte rellevant pel que fa a l'amplada de públic, va relacionat íntimament amb els canals de difusió i els hàbits de consum de continguts. Fins el curs 2021-2022, els programes d'UPV Ràdio només es podien escoltar mitjançant ràdio convencional (FM, limitada a l'Àrea Metropolitana de València) i el propi web d'UPV Ràdio (a la carta i *streaming*). Si bé açò permet escoltar-la des de qualsevol lloc amb una connexió a Internet, s'ha de dir que la interfície i l'accessibilitat d'este sistema no és ni el més còmode, ni el més actualitzat.

Per este motiu, els propis alumnes eren els que pujaven pel seu compte els programes a les plataformes de pòdcast, que és per on es pot accedir més fàcilment a un major número d'oients. Com s'ha comentat en l'apartat referent al naixement del LabdSo (veure punt 2.3) una de les línies d'acció plantejades per a la nova estratègia de comunicació de la UPV era la de potenciar la difusió de continguts *fets a la UPV*. La producció de pòdcast no podia escapar a eixa iniciativa, ja que mentre que la ràdio convencional perd oients, el pòdcast viu la seua *edat daurada*. En plena *era de*

l'audificació, el món del so (hui en dia anomenat *de l'àudio*) es troba en un moment de creixement substancial i imparabile (Espinosa de los Monteros, 2020). Els *Informatius UPV* havien d'estar presents en les plataformes de *podcasting*.

La conseqüència d'açò últim és no només ampliar el número d'oients potencials, sinó la d'apropar-se el màxim al públic més jove, el qual correspon al grup d'edat més gran que "*ni veu la tele, ni escolta ràdio, només en el cotxe i si això*".

Per altra banda, tot i no ser el públic principal, la presència dels *Informatius UPV* a les plataformes de pòdcast implica un gran altaveu cara al món exterior a la universitat. La nova estratègia de comunicació de la UPV busca precisament això: crear una *marca UPV* forta, amb prestigi i a l'avantguarda del món educatiu. Esta *marca* pot arribar a futurs estudiants, altres universitats, institucions... no només de l'Estat Espanyol, sinó també a tots els territoris de parla hispana i des de la xicoteta part d'*Informatius UPV*, humilment, aquí és on podem contribuir amb un bon format que explique i conte tot el que es fa a la universitat (que és molt).

Model lingüístic

El professor i lingüista J.À. Mas definix quatre models lingüístics per al panorama lingüístic valencià: el secessionista, el particularista, el convergent i l'unionista. Estos es diferencien d'una banda, en el grau d'acceptació de la normativa lingüística (*Normes de Castelló*, 1932) i d'altra banda, en la inclinació per assumir els trets de certa variant dialectal, o no. Si ho concebem com una mena d'espectre, ens quedaria d'esta manera:

Secessionista – Particularista – Convergent – Unionista

- El model **secessionista** no accepta les Normes de Castelló de 1932 (tenen les seues pròpies, les *Normes del Puig*) i fugix de qualsevol forma del *català oriental*. Sol estar associada a institucions regionalistes valencianes, conegudes amb el malnom de *blaveres*.
- El model **particularista** es guia per les normes generals del català (les de Castelló) però en cas d'haver de triar entre una forma que tinga variació entre els dos grans dialectes, triarà la forma *valenciana* acceptada per la normativa (català occidental).
- El model **convergent** estableix una mena d'híbrid entre totes les formes dialectals. Segueix les normes establides i en cas d'haver d'optar per una variant o una altra, optarà per la que més comuna siga a tot el territori de parla

catalana. Així es poden trobar textos amb formes verbals *valencianes* (porte, repetisca) però demostratius més ben propis de l'oriental (aquest).

- El model **unionista** segueix les normes però opta per la variant dialectal del català oriental, eludint qualsevol forma pròpia del valencià. Sol estar associada a institucions pancatalanistes. (Mas, 2008)

El model lingüístic dels *Informatius UPV* és el **particularista**, és a dir, el model que opta per les formes eminentment valencianes dins de la llengua catalana. La utilització d'aquest model va sorgir de forma natural a l'hora de fer el primer esborrany de guió, amb els companys de redacció.

Tractant-se d'un informatiu fet principalment per a la comunitat dels Campus de Vera, Alcoi i Gandia, utilitzar el model **particularista** sembla una bona opció, ja que és el que habitualment els valencians podem sentir *més propi*. A l'hora de redactar també ha sigut per a nosaltres la forma més familiar (dins de la llengua estàndard).

Com a únic element aliè al model particularista, trobem l'ús del demostratiu *aquest* en lloc d'*este*. La forma que predomina al domini lingüístic del País Valencià és *este*, encara que també trobem presència del mot *aquest* al nord de Castelló. La majoria dels companys de redacció van optar per utilitzar *aquest* de forma natural, mentre que per la meua part triava *este*. Ambdós opcions són perfectament correctes i cap dels dos és més formal que l'altra, ara bé, s'ha de triar una de les dos per a ser consistents en el llenguatge utilitzat. Per això com a director del programa i sense que suposara cap problema, vaig cedir a l'ús d'*aquest*, per si els resultava més *natural* als companys.

2.4 Equip humà

Una de les formes de definir l'equip necessari per a portar endavant un programa, és recopilar les funcions a fer (o rols). S'ha de tindre en compte que com més gran un equip, més complex és de gestionar i que treballa de forma eficient. En el cas del nostre informatiu els rols bàsics necessaris eren: director, redactor, locutor, tècnic i muntador/editor. Tots ells baix la supervisió i auspici d'una mena de *productor executiu*.

El rol de *productor executiu* va recaure en la figura dels dos responsables del LabdSo, (Raúl Terol i Juanma Sanchis), que com veurem més endavant, són els qui han assistit totes aquelles necessitats que hem tingut al llarg de la producció, a més de ser l'enllaç entre l'equip (alumnes) i la institució (la UPV).

Quant a la resta de l'equip, els criteris seguits per a definir-ho van ser els següents: pensant en la periodicitat (1 setmana), la durada (20 minuts) i la dinàmica del format (2 veus principals

i variació entre la resta de veus) es va pensar que el número ideal de persones seria de 6; concretament 3 xics i 3 xiques.

La qüestió de gènere respon d'una banda a respectar la paritat i d'altra banda a elaborar un quadre de veus divers que estilísticament parlant, sona atractiu a l'oïda.

Amb les funcions necessàries i el número d'integrants de l'equip definit, així és com van quedar repartits (inicialment) els rols:

- Productors executius: Raúl Terol, Juan Manuel Sanchis.
- Direcció: Jordi Urios.
- Redacció i locució: Laia Duarte, Laura Crespo, Sonia Vallés, Carles Peris, Juan Piquer, Jordi Urios.
- Tècnica, edició i muntatge: Jordi Urios.

A la vista queda que la meua persona concentra substancialment més responsabilitats que la resta, però això trobe quedava justificat pel fet de que la feina principal se'm va assignar a mi de la mà d'un contracte de pràctiques (remunerat). La resta de l'equip, va exercir tot el seu treball de forma voluntària i sense el qual, com es pot llegir al començament d'este TFG, no hauria sigut possible portar endavant el projecte.

Un equip en el qual excepte Sonia i servidor (alumnes de 4t curs) estava integrat al complet per alumnes de 1er de carrera. Van ser triats molt intel·ligentment per part de Raúl Terol, després de veure en ells aptituds al llarg del curs, ja que havia sigut un dels seus mestres en el primer quadrimestre. Açò implicava dos elements, un d'ells positiu i l'altre negatiu.

D'una banda, els nous alumnes conserven l'entusiasme de l'inici de la carrera, a més de comptar amb més temps lliure (per la menor exigència de les assignatures). Estan oberts a projectes i predisposats a aprendre.

D'altra banda, agafar un equip integrat majoritàriament per alumnes novells, pot repercutir en un producte final menys *professional*, ja que no tenen cap experiència. Este és el *gran dilema* de la incorporació al món laboral i l'única manera de trencar el *cercle viciós* és donar-los l'oportunitat d'aprendre, d'enganyar-se i de provar, per a obtindre experiència. Ja no només per a ells, perquè amb només una poca més d'experiència ens trobàvem Sonia i jo. Si en un primer moment no ens hagueren donat l'oportunitat, no estaríem on estem. Es pot dir que vàrem aprendre a treballar un poc *tots de tots*.

En paraules del nostre coordinador Raúl Terol, "ací hem vingut a aprendre" i així és, la universitat és el lloc perfecte per a fer les *proves* cara al món real, el laboral.

Per a no estendre'ns més en este apartat, en el punt dedicat a parlar de la producció tractarem més a fons els diferents fluxos de treball de l'equip.

2.5 Equip tècnic

La gravació sonora de qualitat, per norma general, exigeix l'ús d'un micròfon (dinàmic o de condensador)⁹ i un dispositiu de gravació (hui en dia digital). Partint d'esta base, es pot ampliar i millorar l'equip fins al nivell que un vulga, la qual cosa facilita el procés de treball però també encarix els costos de producció.

L'avantatge de gravar àudio (so) és que els equips necessaris són prou més simples i econòmics que els necessaris per a gravar vídeo, amb un mínim de qualitat. Clar que la infraestructura necessària per a treballar de forma adequada i professional, no està a l'abast de qualsevol. Per sort en el nostre cas, no hem hagut de comprar cap material ja que hem tingut les instal·lacions i el material del Campus de Gandia sempre a l'abast. Com no, cal mencionar també a un dels coordinadors, Juanma Sanchis, que també ens va cedir material propi per a que l'utilitzarem al llarg dels programes.

Estes són (de forma simplificada) les instal·lacions a l'abast que ens oferix el Campus.

- **Estudi de ràdio B-011**

Figura 4. Control de l'estudi B-011. (Autor: Tècnics del LABSCAV – Campus de Gandia)

Situat a la planta baixa de l'edifici B, és l'estudi principal del Campus de Gandia i amb dos espais condicionats i insonoritzats, acústicament parlant.

Compta amb un locutori (Figura 4) equipat amb 4 micròfons dinàmics RØDE, sistema de retorn per auricular AEQ i monitors d'escolta Yamaha.

Té un control equipat amb taula de mesclres completament digital AEQ model *Forum* i un ordinador *iMac* per a gravar (a més d'un ordinador auxiliar amb targeta de so multicanal USB, *rack* amb processador d'efectes Yamaha, reproductor de CD Gemini i etapa de potència Behringer). Cal destacar el sistema de so Yamaha, habilitat per a treballar amb tecnologia multicanal 5.1¹⁰.

⁹ Els micròfons poden ser *dinàmics* o *de condensador*. Els *dinàmics* fan paper en qualsevol tipus d'aplicació, tant en estudi com en exteriors. Són robustos i es poden trobar de qualitat a bon preu. Els de *condensador* són més sensibles, adequats per a gravar veus amb alta fidelitat. Usats en estudi, tenen preus més elevats que els dinàmics i precisen d'alimentació prèvia (*phantom* a 48 volts).

¹⁰ Sistema de 5 canals de so desenvolupat pels Laboratoris Dolby en 1976.

- **Estudi de ràdio E-7**

També conegut com *El Ático*, es situa en la planta superior (la 7) de l'edifici E, on es trobava originalment el primer estudi de ràdio que va tindre el Campus. Va ser rehabilitat gràcies a la iniciativa de Jesús Alba (director del Campus de Gandia) i a l'estudi tècnic (per al seu condicionament acústic) fet per un alumne del Màster d'Acústica. Els treballs de condicionament van ser fets per l'empresa *Chova Acoustics* (amb seu a Tavernes de la Vallidigna) de manera desinteressada. El nou estudi es va posar en marxa l'any 2021.

Figura 5. Locutori i control de l'Estudi E7. (Autor: Jordi Urios Esplà, novembre 2021)

Compta amb un locutori equipat amb 3 micròfons dinàmics RØDE Procaster i sistema de retorn per auricular Behringer.

El control té una taula de mesclades digital ZOOM Podtrak P8, un model compacte però increïblement versàtil. És una taula molt fàcil de transportar, podent funcionar amb corrent o piles. Permet gravar fins a 8 canals de forma individual, podent treballar amb senyal de micròfon (dinàmic i condensador), senyal de línia (auxiliar) i *bluetooth*. Si connectem un ordinador a l'eixida USB, també es pot utilitzar com a targeta de so, tant d'entrada com d'eixida. Inclou *sampler*¹¹ amb botonera programable, ideal per a llançar recursos sonors *en directe* i processadors de so dins de la pròpia taula (equalitzador i compressor/limitador). A la taula es suma un parell de monitors d'estudi Behringer model B1031A.

L'equip és més reduït que el de l'estudi B-011, però no obstant això permet quasi les mateixes funcions i és precisament per la seua senzillesa, el perquè el trien molts grups de pòdcast per a fer les seues gravacions, ja que s'obtenen resultats professionals.

¹¹ Un *sampler* és un instrument musical electrònic similar en alguns aspectes a un sintetitzador però que, en lloc de generar sons, utilitza enregistraments (o *samples*) de sons que són carregades o gravades en el mateix per l'usuari per a ser reproduïdes mitjançant un teclat, un seqüenciador o un altre dispositiu.

- **Cabines d'edició B-007, B-008 i B-010**

Situades al costat de l'estudi B-011, són espais preparats acústicament per a gravar veus i editar àudio de forma còmoda i professional. Compten amb micròfons dinàmics Sennheiser *MD-421*, targeta de so FocusRite *Scarlett 2i2* i ordinadors iMac, amb programes d'edició d'àudio instal·lats (Audacity, Adobe Audition, Avid Pro Tools). També compten amb monitors Behringer *B1031A*.

Figura 6. Aspecte de la Cabina d'Edició 3 . (Autor: Juanma Sanchis)

Per necessitats tècniques i de comoditat, les instal·lacions que hem utilitzat a *Informatius UPV* han sigut l'estudi E-7 i les cabines d'edició. En el punt dedicat a la producció entrarem en detall a l'hora d'explicar com i quan utilitzàvem les instal·lacions.

Pel que fa al material cedit pel professor Juanma Sanchis, correspon a:

- Una gravadora ZOOM *H4n* i dos micròfons dinàmics Behringer *XM8500*. La *H4n* és de les que s'anomena *de camp*, molt compacta (cap en una mà) i compta amb 2 entrades XLR/línia i una entrada de micròfon *jack* 3,5 mm, a més d'un parell de micròfons integrats (orientables a 90° i 120°) que graven so estereofònic.

Figures 7 i 8. Zoom *H4n* i Behringer *XM8500*. Autors: <mappingmemories.ca> i <sonicolor.es>

Coneguda per nosaltres amb el mot afectuós de *la unitat mòbil*, és la que ens acompanyava en les eixides a exterior en les quals s'havia d'entrevistar amb micròfon o gravar algun acte amb música en directe.

- Una gravadora TASCAM DR-07, encara més compacta que la ZOOM H4n. Sense entrades de micròfon XLR, només permet gravar mitjançant el seu parell de micròfons orientables (estèreo). Per la seua mida i reduït pes, era la ideal per a agafar talls de veus ràpids en exteriors.

Figura 9. TASCAM DR-07. Autor <welab.es>

- Per últim, tot i que només es va poder utilitzar l'equip als dos últims especials dels *Informatius UPV*, cal mencionar la recent adquisició per part de l'Àrea de Comunicació i el LabdSo d'una nova gravadora d'exteriors, per a retirar la veterana ZOOM H4n de Juanma. Correspon a la ZOOM Podtrak P4 (Figura 10), una versió reduïda de la Podtrack P8 que permet gravar quatre entrades XLR/línia, pot treballar com a targeta de so i a més, també incorpora 4 botons de *sampler*. Inclou la funció de limitador de so i quatre eixides de retorn per auricular. Un dispositiu ideal per a fer programes en exteriors que requerisquen gravar diverses fonts sonores. A partir del pròxim curs, estarà a l'abast del futur equip d'informatius.

Figura 10. Gravadora ZOOM Podtrak P4. Autor: Isaac Baltanás

2.6 Identitat sonora

Més enllà de les veus, un informatiu radiofònic (i en general un programa) conté una sèrie d'elements dins la seua estructura, com són: la sintonia, la ràfega, el colp, l'indicatiu, la cunya, la careta d'entrada... tots ells elements sonors que acompanyen al contingut principal de l'espai (UNIR, 2022).

De la mateixa forma que a la televisió ho fa la *mosca*, els grafismes i les cortinetes, en el nostre cas tractant-se d'elements sonors, tots ells són els que *identificaran* el nostre programa. La importància d'una bona i reconeixible sintonia pot arribar fins al punt en què en escoltar les primeres notes d'una peça, el oient ho associe immediatament a X programa. Trobem cassos paradigmàtics com la sintonia d'*Informe Semanal* (TVE, 1973) que utilitza la mateixa peça des de l'any 1986, composició del mestre Rafael Beltrán Moner (Vila-real, 1936). La peça està tan present en l'imaginari popular que ha arribat, tot i el so eminentment *dels 80*, a ser atemporal. De fet en l'any 2013 es va canviar per una nova que va durar uns quants anys (fins al 2018), però després d'un lustre en el qual el programa va perdre audiència, credibilitat i en general, la seua identitat pròpia, des de RTVE van decidir tornar a l'anterior i d'esta manera *reviure* el significat i el valor de marca que durant tants anys havia aconseguit el programa. (Terán, 2018)

No podem comparar *Informe Semanal* amb el nostre programa, però hem volgut posar este exemple per a posar de manifest la importància d'una bona identitat sonora. Dit açò, podem tractar com va sorgir la dels *Informatius UPV*.

2.6.1 Elements sonors principals

Hi ha diverses opcions per a dotar d'elements sonors a un programa radiofònic. Podem trobar la coneguda com *música de biblioteca*, amb peces genèriques tretes de bancs de so. Buscant amb la paraula clau *informatiu* o *news*, ens apareixerà una llista de sons que més o menys ens faran paper, però no tindran identitat pròpia. Al tractar-se de biblioteques gratuïtes estes no només són utilitzades per nosaltres, sinó que estan a l'abast de milions de persones al món.

Reprent l'exemple d'*Informe Semanal* podem parlar d'una altra forma de *donar so* al nostre programa. Abans de la *mítica* sintonia del mestre Beltrán, ja va comptar amb altres sintonies molt reconegudes que són recordades per l'audiència de més edat. Estes tenien la particularitat de no haver sigut composades per al programa, sinó que són cançons reals (i reconegudes). Al llarg dels 70 i principis dels 80, van ser sintonies en primer lloc *Another Man's Woman* (Supertramp, *Crisis What Crisis?*, A&M Records, 1975) i després durant uns quants anys la cançó *I Feel Love* (Donna Summer, *I Remember Yesterday*, Casablanca Records, 1977). Al llarg de la història trobem milers i milers de programes que han utilitzat la mateixa fórmula, la qual pot funcionar molt bé. Tot i això, esta té al nostre parèixer dos grans inconvenients: d'una banda els drets d'autor pel seu ús i d'una altra banda, la *limitació* a l'hora de fer ràfegues, colps i més derivats d'una cançó ja existent. Un altre element a tindre en compte és la sensació que l'ús d'estes peces pugua donar com a conjunt; li va bé a un informatiu? És massa informal?

En resposta a açò, apareix la tercera opció. Fer la música original per a l'informatiu, és a dir, compondre-la. Clar que tot i que en l'equip d'*Informatius UPV* trobem músics, la feina es fa complexa sense la participació d'un compositor. Per sort i gràcies a la seua ajuda desinteressada, vam comptar amb la col·laboració de l'alumne de Comunicació Audiovisual, Sergio Llopis i son pare, Paco Llopis. Prenent com a referents la identitat sonora dels informatius de les grans cadenes de ràdio i televisió i amb algunes reunions conceptuals de pel mig, Sergio va arribar amb una llista de propostes amb diferents estils (fins a 6). Els criteris plantejats van ser *dinamisme*, *força* i *professionalitat*. Ens va sorprendre el gran treball que van fer des de l'inici, aportant sintonies, capçaleres, colps, ràfegues... inclús per als esports, com es faria al món real.

Finalment vam optar per la peça que creiem millor s'ajustava a la concepció inicial i que com es pot escoltar, va estar present des del primer episodi. Teníem a la nostra disposició dos músiques principals (informatiu i esports) amb les seues corresponents versions: *sintonia*, *careta*, *careta+bucle*, *bucle*, *ràfega* i *colp*.

2.6.2 Elements sonors addicionals

Per a contribuir al ritme i a crear l'estil propi del programa, els elements sonors utilitzats no només es limiten als purament estructurals (*sintonia*, *ràfega*...) sinó que en el nostre cas, hem volgut que vagen més enllà. En el punt relatiu al to i estil del programa (veure 2.3.2) es destaca que la línia a seguir és la de la formalitat, amb certs tocs d'informalitat quan el contingut ho permeta i aquí és on entra en lloc el que anomenarem *elements addicionals*, diferenciant d'una banda les músiques i d'altra banda els efectes.

Música

Per norma general, al producte final de l'informatiu les notícies van *en off*, és a dir, sense música de fons. Ara bé, en certes notícies relacionades amb agenda cultural (com ara concerts o exposicions), esdeveniments festius, mini-reportatges... i en general, notícies on pugua aportar al contingut de l'informatiu, la música estarà present. En esta ocasió sí parlem d'utilitzar cançons *reals*, és a dir, música comercial.

Cal destacar l'especial paper de la música en la secció del *CineClub*, on de fons es pot escoltar la BSO de la pel·lícula de la qual es parla. Açò creiem que reforça clarament el contingut narratiu de la informació.

Per últim, un lloc on la música addicional pot estar també present és en el comiat de l'informatiu. La peça estàndard per a este moment del programa és el *bucle* abans citat, però novament, si el comiat que es fa no és genèric (no es limita a dir "gràcies i fins a la setmana que ve") sinó que acaba amb una última notícia, esta pot anar acompanyada de música així fins a la fi del programa. Per exemple, l'episodi *Setmana*

2 (28/2/2022 - 4/3/2022) previ a la setmana del 8-M, acaba amb una notícia sobre la UPV unint-se a la campanya *HeForShe per la igualtat* i un avanç de la cobertura sobre els actes relacionats amb la dita setmana. La peça triada de fons és la versió interpretada per Whitney Houston de *I'm Every Woman (The Bodyguard)*, Arista Records, 1992), original d'una altra *diva* de la cançó com és Chaka Khan i que constitueix tot un *himne* pel que fa a l'apoderament femení. Per a més exemples, podeu escoltar tots els episodis d'*Informatius UPV* al canal de Spotify adjunt a l'annex.

Efectes

Seguint amb la mateixa lògica de la música, parlem dels efectes. És clar que no estem davant una *ficció sonora*, ja que ni per temps de postproducció ni pel tipus de format podem recrear *ambientacions* en cadascuna de les notícies. Ara bé, en casos molt particulars, sí que pot tindre cabuda l'ús subtil dels efectes de so.

Per exemple, en l'episodi *Setmana 1 (21/2/22 - 25/2/22)* podem escoltar a Laura Crespo parlar-nos de la participació dels alumnes de Ciències Ambientals en la tornada a la mar de dos tortugues en el Port de Gandia. Què millor que escoltar a Laura directament des d'allí? Per a aconseguir-ho sense enviar físicament a Laura al port, es va combinar la seua locució d'estudi amb ambient de port (so de la mar, gavines, vent...). L'efecte creat genera la sensació de que efectivament, ens parla des de l'exterior.

Amb la suma dels dos tipus d'elements sonors, creiem que li aporten a *Informatius UPV* no només professionalitat, sinó també un toc diferencial, tot amb la intenció de contribuir al ja esmentat *estil propi*.

3. Producció: la setmana en Informatius UPV

Segons el Ministeri d'Educació i Ciència, les principals fases de producció d'un informatiu es poden definir com: preproducció (planificació), fase de registre, redacció i edició, control de qualitat i emissió. (MEC, 2008)

El procés de producció dels *Informatius UPV* pren l'essència d'estos conceptes generals i compren les fases habituals d'un programa de tipus informatiu, això sí, adaptat en el temps. Els processos que dins d'un informatiu diari es durien a terme en un matí o una vesprada, en el nostre programa es feien entre el dilluns i el divendres de cada setmana, sempre pensant en que el temps que dediquen cada dia els membres de l'equip de l'informatiu, no siga excessiu (ja que ho fan de forma voluntària).

3.1 Reunió de plantejament

Amb el començament de la setmana, cada dilluns tenia lloc la primera reunió per a establir les feines que pertocaren en els pròxims dies. Com avançàvem en el primer punt del apartat *preproducció*, les reunions tenien lloc en l'espai creat per a tal efecte: la redacció dels *Informatius UPV*.

Una volta fetes les salutacions cordials i converses informals típiques, el primer que es feia a la reunió (si era necessari) era fer *retrospectiva* de la setmana anterior; tant per a allò bo, com per a allò roí. Açò va ser especialment important a l'inici, que per una banda és quan més directrius necessita l'equip i per altra banda, és quan més es posa en pràctica el *prova i error*. Cal mencionar que tant en esta part de la reunió com en la resta, tot i la jerarquia de rols, la comunicació de propostes estava oberta al 100% a tots els membres de l'equip. Qualsevol podia plantejar una idea, una queixa o una millora; la qual cosa crec és el que millor resultats dona atenent a diferents criteris: percepció del lideratge, sentiment de rellevància dins de l'equip o crear un bon clima de treball. Si bé és cert que en última instància, la decisió final requeia en la meua figura (com a director) o la dels coordinadors (Raúl Terol i Juanma Sanchis).

Una volta fet açò, es feia un plantejament inicial de la setmana. Una de les meues tasques era arribar a la reunió amb un xicotet pla de treball i açò es feia, bàsicament, realitzant una consulta prèvia a l'agenda de la setmana, per a previndre els esdeveniments que ja es coneixia que anaven a tindre lloc. Este plantejament es feia de forma orientativa, ja que com veurem al llarg de la resta de processos, molta informació ens arribaria al llarg de la setmana (amb tot el que això implica).

Amb el plantejament inicial, era moment d'establir els locutors principals de la setmana. Per proposta de Raúl Terol, es va establir que un dels locutors principals havia de ser jo de manera fixa, almenys durant uns mesos en els que el format es posara en marxa definitivament i la resta de l'equip haguera perfeccionat la seua locució (ningú havia fet locució en valencià i excepte Juan Piquer i Sonia Vallés, mai havien locutat).

Amb açò establert, aprofitarem este punt per a, abans de res, explicar el sistema de rotacions. Tenint en ment que l'equip està integrat per 6 persones, de les quals 3 són xics i 3 són xiques.

P_n = número de programa (a "n" se li dóna el valor numèric)

Locutor 1: Jordi Urios (P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10...)

amb

Locutor 2: Laia Duarte (P1, P6...)
Sonia Vallés (P2, P7...)
Laura Crespo (P3, P8...)

Carles Peris (P4, P9...)
Juan Piquer (P5, P10...)

Com s'explica en el plantejament de l'estructura, els dos locutors principals fan la funció de donar pas a les notícies, que són locutades pels redactors. De forma que si per exemple, en un suposat *programa 3*, en el qual les veus principals són Jordi Urios i Laura Crespo, les notícies es repartiran (com veurem més endavant) entre la resta de redactors.

Este ordre de rotacions es va trencar de forma excepcional per al programa *Setmana 3* (del 7 a l'11 de març) amb motiu del 8-M. En este cas les locutores principals van ser Laia Duarte i Laura Crespo. En altres ocasions també s'ha tingut que modificar, degut a la no disponibilitat del membre implicat o a estar els alumnes de 1er curs en setmana d'exàmens. Per a més informació sobre els episodis, veure a l'annex *Relació de programes d'Informatius UPV (1ª Temporada)*.

Per a finalitzar la reunió, un últim espai dedicat a *dubtes i suggeriments* i una volta tot aclarit, passàrem a la següent fase: la recerca de notícies.

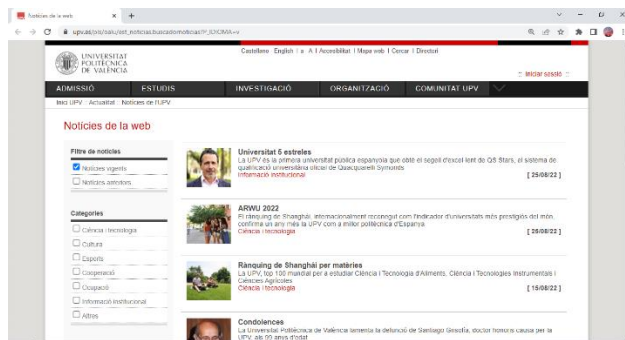
3.2 Recerca de notícies

Un informatiu es nodrix de notícies i els dies dedicats a tal efecte al llarg de la setmana, eren dimarts, dimecres i dijous (de matí, per a les notícies d'*última hora* abans d'escriure el guió).

En els mitjans convencionals, les notícies es poden extraure principalment de tres fonts: agències de notícies, periòdics/altres mitjans i el que obtenen els propis periodistes del mitjà. No comptem les xarxes socials, perquè tot i ser una enorme font d'informació, no es poden prendre com a font fiable i directa sense abans contrastar. En tot cas, es poden utilitzar per a obtenir indicis, pistes o fets d'*últimíssima hora* als quals el primer que arriba és l'usuari que amb el seu telèfon, decidix publicar un *tuit* o pujar una *story* d'Instagram.

En el cas del nostre informatiu, tractant-se de notícies internes, poc ens poden ajudar els recursos abans descrits (excepte en alguna ocasió, en les quals estes notícies han arribat als mitjans oberts, com ara Las Provincias o Levante). Per altra banda, la tasca eminentment periodística constitueix una feina que requeriria dedicació plena i com és ben sabut, el nostre informatiu es compagina amb l'activitat acadèmica.

Per sort, com als mitjans de major envergadura, nosaltres hem pogut comptar amb la nostra pròpia *agència* de notícies, és a dir, l'Àrea de Comunicació de la UPV. Ells són els encarregats de recopilar i publicar tota la informació que els hi arriba, pel que fa als tres campus. Cal destacar que des del primer moment, hem comptat amb la predisposició d'ells no només per a proporcionar-nos les notícies, notes de premsa, butlletins... sinó també entrevistes (gravades per a UPV TV la majoria).

A banda de les notícies publicades per l'Àrea de Comunicació, una de les altres fonts d'informació que utilitzàvem eren els perfils oficials de Twitter i Instagram de cadascun dels Campus. En este cas, tot i ser xarxes socials, al parlar dels perfils propis es pressuposa que la informació allà publicada és vertadera.

Figura 11. Notícies del web (en valencià)
https://www.upv.es/pls/pls/oalu/est_noticias.buscadornoticias?p_idioma=v

Per altra banda, pel que fa a la informació esportiva i cultural, les fonts utilitzades eren el butlletí d'esports de la UPV, així com els de l'Àrea de Acció Cultural i el de la Casa de l'Alumne del Campus de Vera.

En qualsevol cas, per a ampliar informació sempre es pot acabar recorrent als webs de cada Escola (ETS, EPS...) a nivell particular o als seus perfils oficials de Twitter / Instagram.

A l'annex podreu trobar el document amb tots els enllaços que es van recopilar abans de començar l'informatiu, per a facilitar la recerca de notícies a tot l'equip.

Una volta conegudes les fonts d'informació, podem parlar d'un dels sub-processos posteriors: triar les notícies. Com a director d'*Informatius UPV* una de les meues tasques (entre altres) és fer la feina de l'*editor* de l'informatiu, és a dir, elaborar una mena d'índex o escaleta sobre la qual construir l'ordre i el contingut del programa. Per a tal efecte, jo era el principal encarregat de seleccionar les notícies i col·locar-les a un nou document, que nosaltres anomenàvem "llista de notícies". En este document, diferenciat per àrees (General, Vera, Gandia, Alcoi, Esports), s'escribia en primer lloc el titular de la notícia, seguit de l'enllaç. Açò com veurem en el següent apartat, tindrà el seu ús. Este document, així com la resta de documents, carpetes... es trobava dins de l'espai comú creat al *Google Drive* del LabdSo. Si el lector ha sigut usuari d'este sistema, coneixerà els grans avantatges que suposa per a treballar en comú i bolcar en un mateix lloc allò que siga necessari per al grup.

Finalment, quan la llista de notícies queda confeccionada ja es pot passar a la següent fase, és a dir, redactar les notícies i gravar-les.

3.3 Redacció i gravació de notícies

Amb la llista de notícies elaborada, toca repartir-les entre els redactors. El primer criteri a seguir és que les veus principals, excepte quan no n'hi haja més remei o siga precís, no redacten les notícies de la llista (ja que com veurem són els que redactaran tot l'informatiu en el seu conjunt). És a dir, en un suposat cas *ideal* de 12 notícies per a redactar, amb 4 redactors disponibles, estes es repartirien per a que cadascun fera 3. Este repartiment es faria a més amb alternança de locutors dins de cada secció; és a dir, imaginem la secció dedicada al Campus de Vera, en la qual la primera notícia la redacta (i la locuta) per exemple, Carles Peris. Doncs en eixe cas, la segona notícia de la secció la faria un altre membre de l'equip, havent de triar Carles (preferentment) una d'altra secció fins a cobrir la seua *quota* diària.

Si bé és cert que de la teoria a la pràctica és habitual que res isca de forma tan matemàtica; tot i això cal mencionar que sempre s'ha intentat repartir la càrrega de feina de la manera més equitativa possible. I com ja hem dit, en cas de que inclús repartides les notícies encara quedaren algunes pendents (cosa que ha passat), han sigut les veus principals les què les han redactades. A l'annex d'este TFG podreu trobar també un exemple de llista de notícies que hem utilitzat al llarg de la temporada.

INF UPV - SETMANA 11 (Llista de notícies)
23-5-22 / 27-5-22

General

1. Doctorat Honoris Causa - Divendres passat (Juan)
I estam d'honorar, ja que La Universitat Politècnica de València ha investit l'arquitecte urbanista Antonio Font i Arellano com a doctor honoris causa, un reconeixement que el nou doctor ha viscut com "un regal magnífic".
Autor del prestigiari pla de la Vila Olímpica de Barcelona i de la reordenació urbanística de les zones dels carrers de la ciutat, Font s'ha distanciat totalment satisfet del seu esforç per relacionar docència, investigació i activitat professional.
Antonio Font és un arquitecte de prestigi internacional. Catequètic referent a les escoles d'Arquitectura d'Espanya quant a docència i investigació en urbanisme i ordenació del territori, a més ha sigut Premi Nacional d'Urbanisme. Desde l'informatiu de la UPV, se donen l'honorarà.

<https://www.upv.es/noticias-upv/noticia-13592-honoris-causa-va.html>

2. Quèda't Dissenya i Comunica (Dijous 26 de Maig) (Laura)

<https://www.upv.es/noticias-upv/noticia-13590-quedate-diseña-va.html>

Figura 12. Llista de notícies

Pel que fa als criteris de redacció, no es va voler imposar cap tipus d'*entrebanc estilístic*, amb la intenció de que cadascun redactara amb el seu estil propi i natural, tenint en compte allò al que ha de respondre una notícia (les famoses *5 W*)¹². Les úniques exigències podríem dir que eren tres: correcció lingüística (i ajust al model triat), limitar la durada de les peces al minut (preferentment entre 30 i 45 segons) i dins de la llibertat d'estil, ser fidel a la font i no entrar en valoracions subjectives.

Al començament de la temporada, és de veres que la meua tasca de revisió de les notícies estava més activa i present, però s'ha de dir que a mesura que avançaven les setmanes, l'equip treballava (en eixe sentit) de forma cada volta més autònoma, fins arribar a un punt en el qual les meues correccions eren mínimes i en alguns casos, nul·les.

L'altre requisit a l'hora de redactar les notícies, tractant-se d'un programa que no s'emetrà en directe, és precisament el de *falsejar* eixa sensació d'estar en l'estudi, tots alhora, fent el programa. Ho tractarem més a fons en l'apartat dedicat a l'escriptura del guió, però pel que fa a les notícies individuals, la fórmula utilitzada per a connectar amb els *dona pas* dels locutors principals era mitjançant frases-recurs com: *efectivament* "nom del locutor" o així és "nom del locutor". Estes frases, tan típiques de l'*argot* com efectives, ajudaven a enllaçar les

¹² Per què, on, qui, quan, què, com (*Why, Where, Who, When, What, How*), codi periodístic elemental.

notícies de manera *natural* i com veurem, amb ajuda de la postproducció, este efecte s'acabaria d'aconseguir amb resultats (creiem) satisfactoris.

Una volta redactades les notícies, arriba el moment de gravar-les. Per a facilitar la conciliació entre les obligacions de cadascun dels redactors i que les notícies quedaren gravades, es va buscar d'oferir diverses solucions per a que pogueren fer-ho quan millor els vinguera.

- Dimecres i dijous, les cabines d'edició B-008 i B-009 es trobaven disponibles en horari de 15 a 20 hores, per a que l'equip poguera accedir demanant la clau en *Informació*.
- La gravadora ZOOM H4n disponible a la sala de redacció, amb la qual també es poden gravar peces amb bona qualitat de so, connectant el micròfon dinàmic Behringer XM8500. Si bé és cert que per la *reverberació*¹³ de la sala, una oïda fina seria capaç d'identificar que no s'ha gravat en un espai condicionat acústicament (com són les cabines). Açò es podia fer en qualsevol moment de l'horari lectiu entre dimecres i dijous.
- En última instància, gravar la notícia el dijous de vesprada al propi estudi E-7, abans o després de la gravació total de l'informatiu.
- En cas de no poder anar-hi a la universitat, com a últim recurs, gravar-ho des de casa en cas de tindre el material adequat per a fer-ho (que no és el més habitual).

En qualsevol cas, una volta hagueren sigut gravades les notícies, el següent pas per part del redactor és fer el que es coneix com "netejar l'àudio", és a dir, fer una edició ràpida en la que s'eliminen errades, trossos en silenci i en conjunt, es lliura una peça preparada per a ser muntada directament.

Les ferramentes a l'abast a les cabines d'edició, com ja mencionàvem eren els programes Adobe Audition i el més simple però efectiu Audacity. Quan els àudios quedaven nets, l'últim pas era *normalitzar*, que és un processat d'àudio consistent en igualar els pics màxims d'una ona sonora, per a crear una nova més uniforme i a major volum. En el punt dedicat a parlar de la post-producció tractarem d'una manera més ampla els efectes i processats utilitzats per al muntatge/edició dels *Informatius UPV*.

3.4 Escriitura del guió de l'informatiu

Amb la llista de notícies feta i estes correctament gravades, podem donar pas a la confecció d'un dels elements vitals del programa: el guió final de l'informatiu. Elaborat pels dos locutors principals, habitualment s'ha redactat els dijous de vesprada, immediatament previ a la gravació. L'objectiu d'apurar fins al dijous de vesprada és (novament) el d'estar previnguts

¹³ Segons el DIEC - *Reflexió del so a les parets d'un local tancat en virtut de la qual, un cop sentit el so que s'ha propagat directament des del lloc on s'ha produït, hom encara el continua sentint a causa de les ones que es van reflectint successivament a les parets.*

davant les possibles notícies que apareguen a *última hora*, tractant-se d'un programa emès en *fals directe*. De fet, alguna setmana ens ha ocorregut precisament, assabentar-nos d'una notícia en ple procés d'escriptura del guió final.

El procediment resulta prou simple d'explicar. *Locutor 1* i *Locutor 2* agafen l'ordre definit a la llista de notícies i en base al contingut d'estes, elaboren enllaços entre les mateixes, per a anar donant pas una darrere de l'altra. A continuació veurem una recreació fictícia amb alguns exemples de com es podia dur a terme.

Pot ser mitjançant el titular de la notícia:

V1: I ara parlem de ciència, perquè investigadors de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Aeroespacial, han creat un nou prototip d'aeronau autònoma amb multitud de possibles usos.

V2: "Redactor 1" ens conta amb més detall.

-NOTÍCIA "AERONAU AUTÒNOMES"-

R1: Així és V2, el grup d'investigació Horus UPV va presentar el passat divendres a Londres (...)

O pot ser agafant un element cridaner de la notícia i jugant amb ell en la conversa; bé per a generar interès en l'oient, bé per a donar-li un to més relaxat i conversacional:

V1: Gràcies "Redactor 1". Per cert V2, si et parle d'aeronaus tripulades de forma autònoma, a què et sona?

V2: La veritat, un poc a ciència ficció. De segur que una tecnologia molt avançada.

V1: No et falta raó, es tracta de *tecnologia punta*, com la que precisament va presentar el grup de Generació Espontània *Horus UPV* el passat divendres a uns premis internacionals. "Redactor 2", no és així?

-NOTÍCIA "AERONAU AUTÒNOMES"-

R1: Efectivament, V1, la ciència avança imparable i contribuint a açò trobem a estos alumnes d'Enginyeria Aeroespacial que s'han emportat un segon premi (...)

Els casos *especials* en els què tenen cabuda les majors llicències creatives són les notícies d'índole festiva, cultural i esportives. Les notícies de temàtica potser, més alegre.

Un dels casos més representatius el podem trobar al *CineClub*, on els *dona pas* arribaven a ser d'allò més originals. Açò és una recreació inspirada en una de tantes dels guions elaborats.

-PAF SINTONIA CINECLUB-

V1: Si escoltem el ja clàssic so del projector de 35mm, significa que arriba el moment de la nostra *cinèfila oficial* del programa. Laura Crespo.

-PP SINTONIA CINECLUB- (FINS AL FINAL)

Laura: La cita del pròxim dijous, ens oferix una barreja d'acció *trepidant* amb moments de pur desamor (...)

Portaria moltes pàgines representar cadascuna de les fórmules utilitzades per a enllaçar, però no obstant això, amb esta selecció esperem que quede clar que no s'ha utilitzat una única fórmula, amb l'objectiu d'aportar varietat a l'oient i marcar un estil propi.

Pot ser l'única *fórmula fixa* als guions, correspon a l'inici i al comiat, que és on es mantenien oracions fixes. En el cas de l'inici era:

V1- Salutacions a tots i benvinguts com cada divendres a una nova edició dels Informatius UPV.

En el cas del comiat, una frase ben senzilla:

V2- I fins aquí, l'informatiu de hui. Gràcies per escoltar-nos i fins a la setmana que ve.

Els inicis i comiats fixes, creiem que aporten consistència al producte final, ja que poden contribuir a generar un *segell* característic o memorable, de la mateixa forma que per exemple ocorre amb el famós "mañana más pero no mejor, porque es imposible", utilitzat des de fa ja 16 anys en cada comiat del programa *El Intermedio* (La Sexta, 2006).

Es poden consultar exemples reals al *guió complet* inclòs a l'annex.

Per altra banda i reprenent el que es comentava al punt *recerca de notícies*, cal dir que en certs casos també entra dins de l'escriptura del guió la redacció de les notícies que queden *soltes* o que s'han afegit en l'últim moment. Amb este procés i els anteriors en compte, fruit de l'experiència podem dir que l'escriptura completa del guió ocupava entre 1 i 2 hores de temps. Pot semblar massa, però elaborar un producte cohesionat i coherent, amb cert grau d'originalitat en cada nova edició, implica dedicar més temps que si per el contrari, haguérem optat per una mena de *plantilla fixa*.

Amb el procés d'escriptura conclòs, arriba el moment de pujar fins a la planta 7 de l'Edifici E, al nou estudi de ràdio.

3.5 Gravació d'*Informatius UPV*

Amb totes les tasques prèvies fetes, arriba el moment de plasmar-ho en la gravació final, que com mencionàvem en el punt anterior es va acabar situant de forma natural en el dijous a última hora de la vesprada. Els motius de no gravar divendres (que són diversos) els analitzarem en el següent apartat, dedicat a la post-producció del procés que ara ens pertoca.

Recopilant la informació relativa als recursos tècnics i a mode de síntesi, recordem que l'estudi E-7 compta amb sala de control i locutori, tenint el control una taula ZOOM *Podtrak P8* amb el seu corresponent micròfon dinàmic i el locutori, amb tres micròfons RØDE *Procaster*. Per a més dades, consultar el punt 2.4.

Per altra banda, l'equip humà correspon als dos locutors/locutores principals. Si bé les gravacions en estudi es solen fer acompanyades d'un tècnic, en el nostre cas no era necessari i expliquem el perquè. En primer lloc, al no tractar-se d'un espai en directe, en el qual es llancen sintonies, ràfegues, músiques, talls de veu... sinó d'un espai que després serà post-produït, el control tècnic es limita senzillament a gravar veus. Per tant, la feina resulta ben simple.

En segon lloc i aprofitant els meus coneixements per a operar taules (dins de la meua experiència he fet *auto-control*), ens vam trobar amb què no era imprescindible la figura del tècnic.

Amb l'ajuda del micròfon instal·lat al control (el ZOOM dinàmic) i uns auriculars, les gravacions de veu eren perfectament factibles i el més important, amb so de qualitat. L'única precaució prèvia a prémer el botó *REC*, era la d'ajustar els nivells (de la veu 1 i 2), comprovar que a l'altre costat, en el locutori, el retorn arribava bé i així, poder gravar.

La gravació es duia terme fent una lectura completa del guió, per a transmetre el major *realisme* possible de directe. Clar que com ja hem dit, de la teoria a la pràctica, hi ha un bon tros. És un fet molt comentat entre els locutors, presentadors... que tot i que puguera parèixer a l'inrevés, la pressió i l'adrenalina que dona *el directe* genera un major grau de concentració, que fa que les possibilitats de traure-ho *a la primera* siguin majors.

Fer les gravacions en diferit, amb la tranquil·litat del *podem repetir*, era sinònim de en alguns dies més o menys que altres, fer repeticions. En qualsevol cas, no passa res, perquè en cas d'enganxada amb una frase llarga, una paraula impronunciable o simplement, un dia en el que la dicció no ens acompanya, la màgia de l'edició fa que puguem dir "val, repetim" i així, fer com si no haguera passat res. Cal mencionar que així com en la resta de tasques, l'equip va anar progressivament millorant i fent cada volta menys repeticions, a banda de millors locucions.

Finalment, amb les veus gravades i pujades al nostre espai comú de Google Drive, és moment de deixar l'estudi i passar al següent apartat, en el qual el programa agafarà la seua forma definitiva: la post-producció.

4. Postproducció

Amb el divendres arriba l'últim dia de la setmana lectiva per als *Informatius UPV* i per tant, el moment de fer la postproducció. Amb tot el material prèviament gravat, toca obrir el programa d'edició i elaborar el producte final. En este apartat tractarem els diferents processos que han tingut lloc cada matí de divendres per a que el programa estiguera llest a l'hora: tant per a la seua difusió en línia com per a la seua emissió en FM (a les 15:30 hores).

4.1 Muntatge i edició

En primer lloc i a mode de breu explicació, diferenciarem entre els processos de muntatge i edició. Tot i estar íntimament relacionats, el muntatge fa referència a ordenar els diferents elements que integren l'informatiu (sintonia, entradeta, primera notícia, ràfega, entradeta, segona notícia...) de forma que resulten coherents a l'estructura del programa. L'edició consisteix en agafar eixe muntatge i *polir-ho* (mitjançant músiques, efectes, processats...) amb la intenció de reforçar o millorar el resultat final. (Vivares, 2016)

En altres temps quan no existien ordinadors, estos processos havien de fer-se amb aparells analògics (de cinta), de forma lineal i prou més *casolana* que en l'actualitat, on tenim la sort de comptar amb programes (*software*) que permeten fer la feina que abans portava hores, en minuts. A més per a allò per al què eren necessaris diferents equips físics (magnetòfons, *racks* d'efectes, taules de mesclades...) hui es pot integrar tot en un sol programa d'ordinador.

El programa que s'ha utilitzat al llarg de la primera temporada d'*Informatius UPV* ha sigut el reconegut Adobe Audition, en la seua edició del 2021. Amb prop de 20 anys d'història (més de 25 si comptem el seu antecessor directe, *Cool Edit*) s'ha consolidat com un dels referents pel que fa a potència d'edició d'àudio i facilitat d'ús. A més, com a programa de l'*univers Adobe*, compartix estil d'interfície amb els seus *germans* Adobe Premiere, Adobe Photoshop o Adobe Illustrator, la qual cosa ens beneficia perquè pels nostres estudis, estem molt acostumats a utilitzar tots ells. Si bé és cert que l'estàndard a la indústria professional de l'àudio és *Pro Tools* (Avid), per al nostre cas i després dels resultats obtinguts, no ha sigut necessari utilitzar-ho.

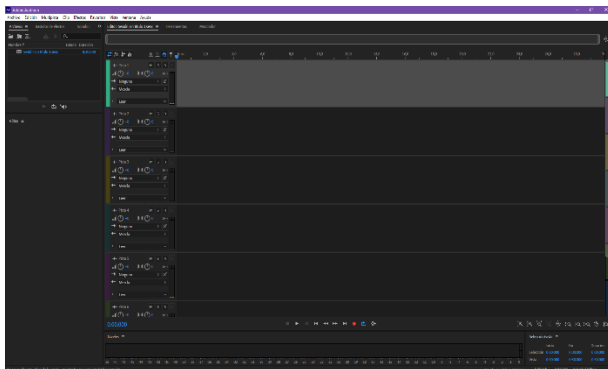

Figura 13. Interfície d'Adobe Audition 2021 (mode multipista)

Una volta introduïts estos conceptes, podem tractar en detall el procés de muntatge, que començava els divendres a primera hora del matí (entre les 7 i les 8 hores). Per a representar-ho de forma organitzada, ho diferenciarem per punts.

4.1.1 Descàrrega de material

El primer pas consisteix a descarregar tot el material allotjat a la carpeta comuna de Google Drive. Convenientment separada per carpetes (o directoris) en ella podem trobar una carpeta per cadascun dels episodis. Dins d'esta carpeta, trobarem d'una banda el material escrit (llista, guió) i d'altra, el material sonor (amb la carpeta *notícies*, *talls de veu* i un gran arxiu WAV sense editar, que correspon al *brut* de les veus dels presentadors).

La carpeta *notícies* inclou les locucions prèviament editades dels redactors, que van nomenades amb una forma establida. Per exemple, si la notícia la fa Carles Peris i tracta sobre un campionat de vela universitari, el nom seria *Carles_Campionat_Vela*. D'esta forma s'organitza el contingut perquè com veurem més endavant, sense estos passos previs el muntatge resultaria un autèntic *caos*.

La carpeta "talls de veu" inclou les declaracions externes que reforcen el contingut d'una notícia.

Amb tot separat en les seues corresponent carpetes, es pot procedir a descarregar un *zip* (carpeta comprimida) amb el material. Este serà portat a la carpeta del projecte Audition (situada en l'ordinador). Prèviament descarregada a l'equip (però també disponible al *Drive*) es troba una carpeta externa, dedicada a allotjar tots els recursos sonors comuns a tots els programes, que a continuació descrivim.

Elements sonors principals

Com es pot veure al punt relatiu a la identitat sonora (2.6) *Informatius UPV* va comptar amb una àmplia biblioteca de música pròpia, amb composicions originals de l'alumne del Campus de Gandia, Sergio Llopis i son pare Paco Llopis. Inclou la música genèrica d'*Informatius UPV* i per a la secció d'esports, amb totes les seues variants (sintonia, careta, bucle, ràfega).

Veus en off

Carpeta amb les veus corporatives del programa. Inclou la locució "Informatius UPV", la locució "Esports" i la de tots els noms dels possibles presentadors. Per a evitar haver de gravar totes les possibles combinacions de 6 veus diferents, es va decidir optar per la següent fórmula:

6 locucions separades > *Amb Laia Duarte, amb Carles Peris, amb Laura Crespo, amb Juan Piquer, amb Sonia Vallés, amb Jordi Urios*

6 locucions separades > *I Laia Duarte, i Carles Peris, i Laura Crespo, i Juan Piquer, i Sonia Vallés, i Jordi Urios*

D'esta manera i seleccionant les locucions dels presentadors principals del dia, podem fer qualsevol combinació en l'ordre que desitgem. Per últim, també inclou el *cartró sonor* per als crèdits finals. Amb el text "és una producció del Campus de Gandia de la Universitat Politècnica de València. Amb la col·laboració de l'Àrea de Comunicació de la Universitat Politècnica de València i el Laboratori de So".

Totes les locucions van ser gravades amb la veu de Raúl Terol, que a més de ser coordinador del LabdSo i doctor en Comunicació Audiovisual, compta amb prop de 25 anys d'experiència darrere dels micròfons de ràdio.

Ja des de fora de la carpeta de *Drive*, l'últim element a descarregar són els elements sonors addicionals, que s'obtenen directament des de la Internet. Amb el suport del guió es pensa quines notícies podrien incorporar algun d'estos elements. Inclou músiques i efectes (per a més informació, veure punt 2.6).

4.1.2 Ordre al PC i neteja de les veus principals

Una volta queda tot descarregat, el següent pas és organitzar-ho a l'ordinador. Una bona manera de treballar és crear una carpeta en la qual s'allotge el material prèviament citat i el projecte *.au* del Audition, quedant tot arreglat en un sol lloc. Personalment i com a editor, jo ficava a esta carpeta general el nom de la *setmana* corresponent.

Amb tota esta feina prèvia feta, ens podem posar a treballar en el projecte en sí. El primer pas a fer és agafar eixe "gran arxiu WAV sense editar" que mencionàvem abans, per a deixar-lo llest per al muntatge inicial. Adobe Audition ofereix la possibilitat de treballar en mode multipista i açò en el nostre cas, és indispensable. Com es menciona al punt 2.5 (Equip tècnic), la taula de mesclades *ZOOM Podtrak P8* ofereix la possibilitat de gravar amb canals separats, la qual cosa ens serà especialment útil a l'hora d'editar de la manera més *fina* possible. Quant al projecte multipista d'Adobe Audition, el principi de funcionament és ben senzill; una veu, una pista. Per tant, les dos veus aniran cadascuna en una pista (amb els noms de *V1* i *V2* o els noms dels locutors, per ex. *Jordi* i *Laia*).

Mitjançant les ferramentes *tisora* i *tallar*, s'eliminen els trossos no desitjats de la gravació, deixant la locució neta i ja preparada per a afegir la resta d'elements.

4.1.3 Col·locació dins de la plantilla i altres locucions

Amb les dos pistes de veus principals ja preparades, podem incorporar-les a una plantilla prèviament elaborada amb els elements sonors *fixes* del programa (com la careta d'entrada, les ràfegues i la careta d'esports). Esta plantilla (Figura 15) a més de comptar amb els recursos prèviament incrustats, també els conserva editats; és a dir, retallats per on toca, amb els *PAF* (pas a fons) en els punts desitjats, amb marques d'on entra cada element i ja

normalitzats al volum estàndard del programa. D'esta forma treballem de forma més eficient i no perdem temps ajustant els elements des de zero per a cada programa.

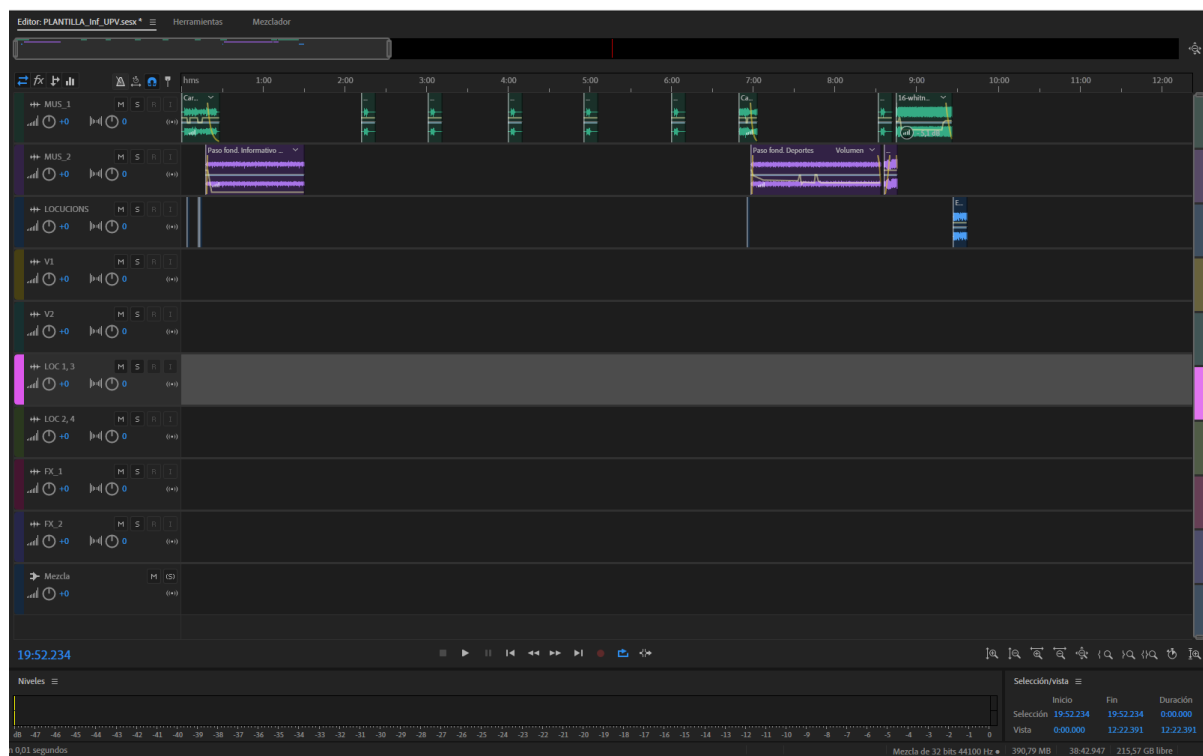

Figura 14. Plantilla utilitzada per Informatius UPV

A continuació és moment de col·locar les notícies prèviament locutades per l'equip de redactors. Seguint l'ordre del guió i amb les veus principals ja retallades, és tan senzill com anar posant cadascuna darrere de la seua corresponent *entradeta*. Serà també el moment per a incloure les *ràfegues*, que actuen com a separadors sonors. Si bé tradicionalment en els informatius es poden escoltar a la fi de cada notícia, en el nostre cas, per a no abusar d'elles i no caure del tot en l'estereotip del gènere, hem optat per incloure-les només a la fi de cada secció (entre Vera i Alcoi, per exemple) o entre un bloc de notícies d'una temàtica i un altre molt diferent (un bloc de notícies d'investigació que passa a una notícia cultural).

La secció d'esports compta amb les seues pròpies ràfegues i en este cas, el seu ús continuat (notícia rere notícia) i per tractar-se d'una secció de durada curta, creiem està justificat. A més de que rítmicament complementa al *bucle de fons* que sona al llarg dels esports.

Una volta finalitzat este procés, podem parlar de que tenim enllestit el *premontatge* del programa i amb el qual ens podem fer una idea de quina serà la seua durada final.

4.1.4 Afegiment d'elements sonors addicionals

Amb el *premontatge* fet és el moment d'incorporar la música i els efectes que desitgem, per a les notícies que siga convenient. Els criteris per a afegir-la pot ser són complexes d'establir, ja que aniran en funció del que demane la informació o de les característiques de la peça

musical. També influeix com no, el gust i estil de la persona que estiga encarregada de muntar, elements totalment subjectius els quals no es poden *dirigir*. Com a directrius bàsiques, podem parlar de: deixar uns pocs segons a l'inici de la música, per a després entrar la veu amb un *PAF* (pas a fons) i a la fi de la locució, tornar la música al *PP* (primer pla sonor) durant uns segons, que es coneixen com a *cua*. En qualsevol cas, l'ús de músiques i efectes resultaran invasius en el contingut de la notícia, és a dir, dificultant l'escolta de la veu. Són excepcions únicament espais de promoció d'esdeveniments, que s'aproximen més al que podria ser una *cunya* o una *promoció*; on si té cabuda un ús més predominant de la música, a nivell de volum. Per exemple açò es pot escoltar a l'episodi *Setmana 7 (25/04/22 - 29/04/22)* on en el minut 11:53, es pot escoltar una *cunya* sobre un futur partit de futbol entre el *Alcoiano CD* i el *Albacete Balompié*. Amb locucions a ritme de *cunya*, la música que acompanya (*Oh La La*, 2 Eivissa, Club Tools, 1997) es pot escoltar a un volum més elevat quan apareix la veu.

Amb tots els elements incorporats, en estos moments ja comptarem amb un gran projecte ple de diverses pistes de so, que es correspon al *muntatge final*. Està quasi a punt per a ser emès, però encara li falta el *toc final*. Fent un símil gastronòmic, seria com eixos minuts que es deixa reposar una paella sense els quals no es quedaria perfecta.

Abans de continuar, aprofitarem este punt per a descriure les pistes que fins al moment (creiem) són les adequades per a treballar.

Pista 1 - MUS1

> Dedicades a músiques del programa i addicionals

Pista 2 - MUS2

Pista 3 - LOC

> Per a veus corporatives

Pista 4 - V1

> Les veus principals (assignem nom, per ex. "Jordi i Juan")

Pista 5 - V2

Pista 6 - LOC 1, 3

> Les notícies dels locutors (assignem nom, per ex. "Laia")

Pista 7 - LOC 2, 4

Pista 8 - TALLS > Per a talls de veu (ampliable a 2 pistes si hi ha talls combinats)

Pista 9 - FX1

> Pistes reservades per a efectes

Pista 10 - FX2

D'esta forma, anomenant cada pista i amb la diferenciació per colors que fa el propi Adobe Audition, podrem treballar d'una manera organitzada, no només visualment sinó com veurem en el següent punt, imprescindible cara a fer una bona edició del material.

4.1.5 Edició del muntatge final

Amb el *muntatge final* fet podem passar a l'última fase abans de lliurar el producte, com és la de l'edició. En esta fase s'incorporen diferents processaments de so per a deixar la mescla final ben *masteritzada*¹⁴. Adobe Audition ens oferix una llarga llista de *plug-ins* i efectes que es poden aplicar tant de forma *destruktiva* (afectant directament a la forma d'ona de l'arxiu d'àudio) o *no destruktiva* (aplicant l'efecte en temps real al bastidor d'efectes que incorpora cada pista, podent activar o desactivar-ho).

Repassem els que utilitzem a *Informatius UPV*.

- **Compressor**

Per a descriure d'una forma senzilla en què consistix la feina d'un compressor d'àudio, podem dir que la seua funció és la d'*espentar* les parts d'una gravació més febles en intensitat (volum) i rebaixar les més fortes per a aconseguir una forma d'ona més uniforme, amb menys pics i amb menor *rang dinàmic*. Es denomina *rang dinàmic* a la diferència entre els sons més fluixos i més forts d'una gravació. Depèn de l'aplicació sonora, serà més interessant optar per un rang més elevat o més reduït. Per exemple, en música (especialment gèneres com la *música clàssica*, o el *jazz*) es sol aplicar un rang dinàmic elevat, que permet diferenciar clarament a l'*espectre sonor* on es situa cada instrument. Clar que este tipus de gravacions estan fetes per a escoltar-se en equips d'*alta fidelitat*, és a dir, de molta qualitat de so.

Aquí s'exclouen per descomptat auriculars genèrics, altaveus de mòbil / ordinador / tauleta, altaveus *bluetooth* i en general, els dispositius que la majoria de persones utilitzen hui en dia per a escoltar àudio. Amb este tipus d'aparells, si escoltem una gravació amb un gran rang dinàmic, probablement ens perquem els detalls dels sons més fluixos, ja que són dispositius que no estan preparats per a oferir eixe nivell de qualitat.

Estos dispositius el que *demanen* són gravacions uniformes (sense diferències entre sons fluixos i forts) i a més, a un volum de *masterització* prou alt, ja que en molts casos van a ser escoltats amb els aparells ja esmentats. Per això és imprescindible aplicar compressió. Els dos paràmetres principals amb els què *jugarem* a l'Adobe Audition són:

- **Threshold (llindar)**

El *threshold* del compressor determina el número de *dBFS* (decibels a escala completa) a partir del qual comença a *espentar* l'aparell. Prenent com a referència el *vúmetre*, podem veure en quin nivell es troba la nostra pista (parant atenció als pics baixos). Fixant-nos aquí, és on deurem situar el

¹⁴ *Procés final de la postproducció d'àudio (...) que té com a objectiu equilibrar els diferents nivells sonors i optimitzar la reproducció per a aconseguir un resultat professional.* (UNIR, 2020)

threshold, per exemple, si els pics fluixos de la pista *V1* de veus estan en -18 *dBFS*, el nostre paràmetre deurà situar-se en eixe punt.

- **Ratio (relació de compressió)**

El *ratio* de compressió determina quants *dBFS* baixa el compressor els pics més forts de la gravació. El seu ajust es fa en base a una proporció amb el nivell d'entrada i eixida de l'aparell (1:1, 2:1, 3:1, 4:1...) i consisteix en que per cada decibel que supere el nivell del número del *threshold*, el compressor traurà una senyal que només estiga 1 decibel per damunt.

A més de fer més uniformes les gravacions, els compressors tenen una altra aplicació molt útil per al que es coneix com a *so radiofònic*. Si afegim dos paràmetres més al joc, el **attack** (*atac*) i el **release** (alliberament) podem aconseguir que les veus tinguin major impacte i *pegada*. La funció d'estos paràmetres és determinar allò ràpid que actua el compressor en un senyal (l'*atac*) i el temps que es manté la compressió (l'*alliberament*). Amb un *atac* molt ràpid (1'4 milisegons) i un *alliberament* no molt gran (d'uns 30 milisegons), combinat amb un *threshold* gran (entre -20 i -25 *dBFS*) i un *ratio* adequat, podrem aconseguir veus amb el desitjat efecte *pegada*, a banda d'uniformes a un volum constant. Si la gravació queda a un nivell molt fluix, un altre dels paràmetres dels compressors és *gain* (guany) que el que fa és pujar el nivell general d'allò que s'ha comprimit, però mantenint el procés anterior.

(Safe Sound Audio, 2003)

Amb diferents ajustaments (segons la necessitat de la pista) este procés s'aplica a cadascuna d'elles, per a que afecte a tot allò que queda dins. La compressió és especialment notòria en les pistes dedicades a veus i talls.

- **Volum de coincidència**

Una volta tinguem l'arxiu final de mescla, Audition ens ofereix una potent ferramenta per a *normalitzar* i obtindrà el nivell de sonoritat desitjat. Hem de tindre en compte que el nivell de *masterització final* que estableix la indústria per a *streaming* és -16 LUFS (nivell de sonoritat general) / -2 *dbTP* (pic real), si apliquem el limitador a la *pista master* del projecte Audition, aconseguirem que per si de cas els compressors de cada pista (prèviament activats) deixen escapar qualsevol pic, este siga *tallat* de colp pel limitador. (AES, 2021) En qualsevol cas, plataformes com Spotify fan un procés de normalitzat previ als seus arxius, en este cas a -14 LUFS. (Spotify, 2022)

Per a aconseguir açò, és recomanable aplicar els següents passos una vegada tenim oberta la ferramenta:

1. Triar dins del camp “Coincidir con” el preajustament “Sonoridad ITU-R BS.1770-3”
2. Seleccionar la casella “Usar limitador de pico real (TP)”
3. Assegurar-nos de que la resta de paràmetres són:
 - Objectiu de sonoritat: **-16 LUFS**
 - Tolerància: **+0'5 LU**
 - Max True Peak: **-2 Dbtp**
 - Temps d'atac: 12'0 ms
 - Temps de recuperació: 200'0 ms

(AES, 2021)

- **Equalitzador**

La funció de l'equalitzador és emfatitzar o *apagar* les diferents freqüències que integren l'espectre sonor. Els humans tenim un rang d'escolta que va entre els 20 Hz i els 20.000 Hz i en ell és on actua l'equalitzador. No obstant això, actuar en totes les freqüències seria un *impossible*, per això este aparell tria una sèrie de *freqüències principals* en funció del que necessitem. Hi ha equalitzadors que van des d'una banda fins a 30 (i més enllà), però per al nostre cas, amb el de 10 bandes proveït per Adobe Audition serà prou.

Per a entendre per què utilitzem equalització, hem de saber on es situen els sons dins de l'espectre audible. Entre 20 Hz i 100 Hz, parlem dels *sub-greus*. Entre 100 i 400 Hz, parlem dels *greus*. Entre 400 i 800 Hz trobem els *mitjans greus*, que venen seguits dels *mitjans* (800 – 2000 Hz) i els *mitjans aguts* (2000-4000 Hz). Finalment, arribem als *aguts* (4000-10000 Hz) i d'aquí fins als 20000 finals, els *súper-aguts*.

Amb açò en ment i pensant que volem donar-li a les veus *més cos* unit a *més brillantor*, es tradueix a donar èmfasi a les freqüències greus i agudes. La veu humana es troba entre els 80 i 8000 Hz aproximadament, per la qual cosa si augmentem el nivell d'eixes freqüències, obtindrem una veu amb més presència, en alguns casos millor vocalització i en definitiva, el detall final per a aconseguir *la veu radiofònica*. Està clar que una bona veu ho és també al natural, però un bon maquillatge la fa lluir-se encara més. Este procés s'aplica de forma individual a les pistes de veu (principals, locucions i talls de veu).

- **Reducció de soroll***

Per últim cal mencionar este procés, que tot i no ser utilitzar sempre, és molt útil amb certs talls de veu o gravacions mal fetes, amb un elevat grau del que es coneix com

soroll de fons. Adobe Audition ofereix diverses versions del mateix efecte, però nosaltres hem optat per la més simple de totes, ja que fa un bon paper i és fàcil d'ajustar (a través d'una barra d'intensitat de reducció). En qualsevol cas, s'ha d'anar en compte amb este procés ja que en excés, pot llevar claredat a la veu i inclús si ens passem molt, fer que sone *telefònica* o *robòtica*.

I així, amb tots estos processos fets i comprovats, és moment de guardar el projecte i exportar l'arxiu sonor que serà difós posteriorment. L'exportació es farà en una sola mescla estèreo i en format *WAV*, que a més de ser l'estàndard professional al món de l'àudio, és el que millors resultats ens donarà cara a la difusió (com veurem més endavant). Des que va començar el procés de muntatge a primera hora del matí i fins ara, hauran passat unes quantes hores (les justes per a arribar a temps) però en definitiva, pensem que només per tractar de tindre el resultat més professional possible, paga la pena.

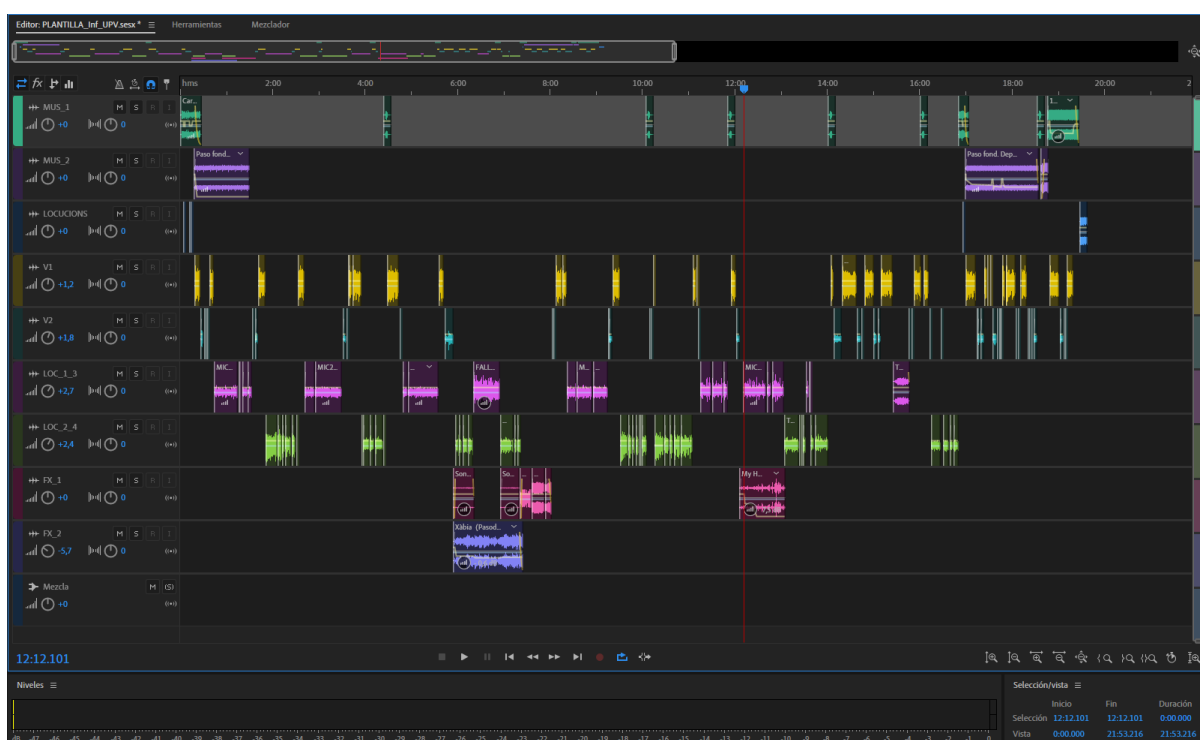

Figura 15. Projecte final d'Informatius UPV, corresponent a l'episodi Setmana 2 (28/02/22 – 4/03/2022)

4.2 Distribució

Amb el producte finalitzat, arriba el moment de enllestir-ho per a la seua emissió/distribució pels diferents canals establerts, que com avançàvem al començament d'este TFG serien quatre: pòdcast, Telegram, *streaming* i FM. El procés per a dits canals és comú, però arribarà un punt en el que diferenciarem plataformes de pòdcast per un costat i plataformes de la UPV. (*streaming*, FM i Telegram)

En primer lloc, es puja l'arxiu *WAV* que acabem d'exportar, correctament anomenat (*Setmana X - dd/mm/aa fins dd/mm/aa*) i es puja a la carpeta comú de Google Drive esmentada en l'anterior punt. Cada episodi té una carpeta individual, en la qual es guarden tots els documents i els bruts de les veus. Per això, també pujarem aquí el *master* del programa i que així, estiga sempre accessible des de qualsevol dispositiu amb connexió a Internet (i accés a la carpeta). A continuació diferenciarem entre els dos sub-procesos de difusió.

4.2.1 Distribució en plataformes per a pòdcast (iVoox i Spotify)

Les plataformes en les quals està present el nou canal de pòdcast de la UPV són iVoox i per extensió Spotify. El conegut allotjador de pòdcast ofereix en la seua opció gratuïta, no només la possibilitat de publicar contingut en el seu servidor sinó a més, vincular-ho mitjançant *RSS*¹⁵ a Spotify, per a que també es pugui accedir des de dita plataforma. Açò resulta molt útil ja que segons dades recents (veure Martos, 2022) compta amb uns 299 milions d'usuaris mensuals a nivell mundial. Tot i no ser un allotjador com a tal (utilitza el *RSS* generat per iVoox) resulta una bona plataforma ja que és (junt a Apple Music) l'aplicació per a escoltar música via *streaming* més utilitzada en el món, per això també gran part del públic consumidor de pòdcast l'aprofita per a fer ambdós activitats mitjançant esta aplicació.

Tornant a la distribució del nostre programa, l'encarregat de pujar els continguts a iVoox al llarg de la temporada ha sigut el meu company al LabdSo, Fabricio Cerna. Estudiant del Màster Transmèdia i amb una llarga trajectòria en el món professional del pòdcast (en el seu país, Perú, compta amb una productora anomenada *Decibelio 85*), ell va ser l'encarregat de crear el nou canal de pòdcast de la UPV (entre altres feines). Per això i degut a que la gestió interna de l'espai la feia ell, el procés consistia simplement en informar-lo de que el capítol ja s'hi trobava disponible. En eixe moment, ell l'agafava (ja que té accés a la carpeta, com a membre del LabdSo) i ho pujava a l'allotjador iVoox.

El que comentàvem en el punt anterior, sobre la necessitat d'exportar els arxius en format *WAV*, troba aquí la seua explicació. Un dels desavantatges del pla gratuït de la plataforma és la qualitat de so amb la que es pugen els arxius, ja que comprimix i baixa la resolució (en kilobits per segon) de l'àudio. Tot i que iVoox accepta arxius *WAV* i *MP3*, ens vam adonar ben prompte que si els pujàvem en este últim, de menor mida, la qualitat d'escolta final resultava honestament, *terrible*. Similar a la d'aquelles primeres descàrregues de música de mitjans dels 2000, on els arxius tenien una resolució d'entre 96 i 128 kbps. En canvi, pujant un arxiu *WAV* tot i que es podia apreciar la compressió, la qualitat no es veia tan afectada i quedava amb un so decent.

Potser açò es podria haver ignorat, però creiem que quan s'ha invertit un esforç i una ampla dedicació a que un producte sone *en condicions*, és una llàstima que quan este vaja a escoltar-se no es pugui fer amb bona qualitat.

¹⁵ *Really Simple Syndication*. Format de tipus XML creat per a la distribució de continguts de forma senzilla per Internet (Menéndez-Barzanallana, 2018)

Per últim i reprenent el tema de la pujada a iVoox, cal mencionar que esta no es feia abans de l'emissió per FM i *streaming* (a les 15:30). Una decisió que no va ser nostra però que no obstant, vam acatar.

4.2.2 Distribució a través de la UPV (*Streaming, FM i Telegram*)

El procés per a difondre el programa mitjançant estos canals és ben similar a l'anterior, però canvia el destinatari. Si el d'abans ho feia Fabricio, este es feia directament des d'UPV Ràdio, normalment sent l'encarregada de dita tasca Rosario Zorio. Compartint l'arxiu WAV i una breu descripció del contingut (per al *web*) al seu mail, el programa arriba als estudis del Campus de Vera i ella s'encarrega de col·locar-ho al sistema de gestió de programes de l'emissora, per a que isca a l'aire puntual a les 15:30, tant per FM com per *streaming*.

L'horari *límit* per a enviar el material eren les 14 hores. El motiu de començar el muntatge/edició a primera hora del matí no és un altre que tindre un marge per a tractar d'arribar el menys apurat possible al lliurament del programa. L'hora *límit* té el seu fonament en el quart canal de difusió, que nosaltres no havíem contemplat en un primer moment, com és el Telegram de la UPV.

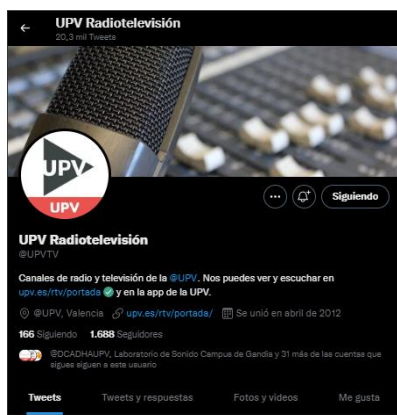
Telegram oferix una funció molt interessant com a *butlletí* diari, en el qual el *xat* servix de tauló al què es publiquen notícies d'actualitat de la universitat. Aprofitar les funcionalitats que oferix l'aplicació per a compartir contingut multimèdia sense ocupar espai físic de la memòria del telèfon (també àudio) i la comunitat de 1509 seguidors (a finals d'agost del 2022) amb la qual compta el canal de Telegram UPV, és una altra bona ferramenta per a difondre'ns. En eixe sentit estem agraïts a l'Àrea de Comunicació de la UPV, per haver tingut eixa idea per nosaltres.

4.3 Difusió per xarxes

En este punt tractarem un dels elements que acompanyen a la distribució del programa, com és la difusió per xarxes socials. Hui en dia constitueixen una eina fonamental per a arribar al públic (especialment el més jove) i una bona estratègia en elles, pot augmentar considerablement l'abast del programa. Per desgràcia, en este punt hem de ser honestos i destacar que el que li ha fallat als *Informatius UPV* ha sigut l'estratègia de xarxes, que ha sigut pràcticament nul·la. Este punt servirà d'autocrítica i a més per a oferir propostes de millora, cara a futures temporades.

4.3.1 Situació en xarxes d'Informatius UPV

Al llarg de la temporada, el nostre programa ha estat present en dos grans xarxes: Twitter i Instagram. Pel que fa a Twitter, ho hem fet principalment a través del perfil oficial d'UPV Ràdio (Figures 16 i 17), on habitualment es pugen *tuits* informant de la disponibilitat d'un programa al *web* d'UPV Ràdio o de la seua emissió.

Figures 16 i 17. Twitter d'UPV Ràdio, perfil i piulada sobre Informatius UPV <<https://twitter.com/UPVTV/status/1537804141640155137>>

De manera molt poc constant (i tard) ho vam fer també a través del perfil de Twitter del LabdSo (Figures 18 i 19), creat amb la intenció de difondre tots els continguts que dins d'ell es produïen, a més de l'activitat relacionada amb el món de l'àudio dels seus integrants.

Figura 18 i 19. Twitter del LabdSo. Perfil i piulada sobre Informatius UPV <<https://twitter.com/labdso/status/1527703802454978560>>

Pel que fa a Instagram, perdem un dels canals, ja que tot i que UPV Ràdio té un perfil d'Instagram, pel que sembla es troba en desús. Mitjançant el perfil del LabdSo i a partir de les vacances de Setmana Santa d'abril, vam començar a fer publicacions avisant dels nous episodis cada setmana, d'una forma més o menys constant (figures 19, 20, 21).

Figura 19, 20 i 21. Publicacions en Instagram i perfil del LabdSo <https://www.instagram.com/labdso.gandia/>

A la pobra difusió per xarxes, li hem d'afegir que durant les primeres setmanes del programa, este no comptava amb una identitat visual pròpia. Es va fer una provisional (figura 22), amb els elements gràfics d'UPV Ràdio, per a ser utilitzada en els perfils de iVoox i Spotify. No seria fins a després de Setmana Santa que estrenaríem la identitat actual que té el programa (figura 23), gràcies a l'interès d'una de les membres del grup, Sonia Vallés, que va ser la impulsora de que el programa havia d'estar present en xarxes amb perfils propis.

Figura 22 i 23. Logotipus primitiu i actual d'Informatius UPV, disseny de Sonia Vallés

Els conceptes que es van triar per a fer la identitat visual del programa s'inspiraven en els que té el propi programa: un informatiu, fet per joves i que té un toc de frescor front al format tradicional. Les xarxes a més, permeten traure la vena més *informal* i poc seriosa del programa, ja que el públic majoritari d'estes també és jove i rep este contingut de forma natural. Per a tal efecte, com es pot veure a les figures anteriors es va triar una paleta de colors vius, amb tipografies sense *gràcia* (*sans serif*) i icones amb cert aspecte *retro*, tendència en estos moments. (Figures 19, 20, 21, 23)

Figura 24 i 25. Fotografies de la divertida sessió per a xarxes. Abril de 2022. Autora: Sonia Vallés

Per altra banda i com a recolzament a allò descrit abans, per a *humanitzar* i posar cara a l'equip d'*Informatius UPV* vam fer una sessió de fotos, amb la intenció de que estes després sigueren utilitzades en xarxes (Figures 24 i 25). D'eixa sessió en tenim algunes fotos serioses i altres, casuals i informals.

4.3.2 Propostes de millora

Tots teníem clar que era important tindre una bona presència en xarxes, però com es pot veure, esta és la prova manifesta de que fer una bona estratègia requerix molta dedicació i temps. Per això i sense estendre'ns molt, ja que este no és l'objectiu del TFG, proposem per a futures temporades:

- **La creació de la figura de Responsable de Xarxes.**

Molt recomanable que siga dins de l'equip d'informatius, ja que es podrà dedicar exclusivament a fer esta tasca. Més enllà de fer publicacions cada volta que es puja un episodi (amb l'enllaç, descripció...) l'activitat en xarxes pot estendre's a interactuar amb l'audiència, mitjançant *stories* d'Instagram o *piulades* al Twitter. Pot ser un recurs molt útil per a que els membres de la comunitat universitària, comuniquen eixes iniciatives i activitats que fan i que de vegades, no arriben a difondre's en cap lloc. Facilitar la funció d'*altaveu* que puguen tindre els *Informatius UPV*.

- **Millorar la coordinació amb els canals de comunicació de la UPV.**

Especialment després de la nova estratègia de comunicació duta a terme per l'Àrea de Comunicació de la UPV i el gran reforç que s'ha volgut fer en les xarxes d'Instagram, Twitter i Tik Tok, podem trobar un aliat perfecte per a difondre el nostre programa a través dels perfils oficials de la universitat.

Si enviem el contingut que volem a les publicacions, informem dels dies i hora en els que han de ser pujats i estem en coordinació constant amb el (o els) responsables de xarxes de la UPV, ampliarem substancialment l'abast al que podria arribar el nostre perfil. Tot i això, este perfil és necessari ja que del general, on apareix tota la UPV (amb el que això implica) s'ha de redirigir a un més concret.

D'altra banda, la UPV oferix serveis de carteleria digital mitjançant pantalles a tots els seus Campus. En el de Vera a més compta amb el anomenat *Canal K*, nascut enguany i que consisteix d'uns monitors de gran mida, situats en punts estratègics del Campus i pels quals es pot visionar informació institucional, a més de continguts que els alumnes vulguen enviar, sense cap tipus de cost. (Veure UPV, 2022)

En conclusió, aprofitar els recursos que hi ha per a que el programa arribe al màxim possible de públic.

Tot açò requerix com ja hem dit, temps, però creiem que de la mateixa forma que tots els altres processos (descrits en este TFG) són molt importants i es fan amb cert grau d'exigència, esta pota no es pot quedar solta, ja que contribuirà a fer que es conega entre tota la comunitat universitària que efectivament, tenen un informatiu al seu servei.

Si bé este procés d'autocrítica pot ser encaixaria millor en les conclusions, hem pensat que tenia suficient importància com per a tindre un punt individual dins de la postproducció del programa. La resta de reflexions i propostes, les deixem per al següent apartat, que és ja precisament el de les conclusions.

5. Conclusions

En cert sentit, el punt anterior en el qual fèiem autocrítica ens ha servit com a pista del punt al qual arribem en este moment. A estes altures del TFG toca fer balanç, analitzar si els objectius que es van plantejar a l'inici han sigut assolits i continuar amb eixe exercici *tan sa* com és l'autocrítica.

Quant a l'objectiu general plantejat, consistent en mostrar el procés complet de producció dels *Informatius UPV*, creiem que s'ha assolit satisfactòriament, parant atenció a cadascun dels detalls que han sigut decisius per a obtindre el producte final. 17 episodis d'*Informatius UPV*, entre els quals contem també les entrevistes especials. Per extensió també s'assolix el fet de que amb este TFG, quede escrit un text de referència al qual poder acudir en un futur a l'hora de fer l'informatiu. Bé seguint el model aquí plantejat, bé utilitzant-ho com a inspiració per a fer un espai diferent. En qualsevol cas i com queda demostrat en la comparació amb altres informatius universitaris, una de les satisfaccions que ens emportem és la d'haver aconseguit fer un programa amb personalitat i un segell diferenciador front a la resta.

Per altra banda, efectivament, el programa ha mantingut el valencià com a llengua vehicular en tots els seus episodis i açò ens deixa (junt a la Universitat Jaume I de Castelló) com a úniques universitats del País Valencià que fan el seu informatiu en llengua pròpia. La universitat com a institució pública, també desenvolupa una important funció a l'hora de vertebrar la cultura del territori, on entra l'aspecte lingüístic. En qualsevol cas, existixen la resta de canals informatius i de xarxes de la UPV, on es pot accedir al contingut en castellà.

L'últim objectiu que ens plantejàvem arreplega, d'alguna manera, a tots els anteriors. En paraules textuais "fer un format el més ajustat possible als estàndards professionals". Pel que fa a la feina que aquí queda reflectida, efectivament s'ha posat tot l'esforç, els mitjans disponibles i els coneixements assolits al llarg del Grau per a que així siguera. Per la nostra part, quedem satisfets amb el resultat. Ara bé, la nostra percepció de major o menor professionalitat, és un element subjectiu; per això el que sí ens ha fet quedar ben satisfets són les felicitacions que hem rebut per part d'oients. Des de la directora de l'Àrea de Comunicació, Marga Cabrera, fins a l'enhonorabona per part del Rector quan li fèrem l'entrevista, passant per moltes altres felicitacions de Vicerectors, professors i les treballadores d'UPV Ràdio. Tots ells conclouen que el producte que s'ha fet al llarg de la temporada, ha estat a l'altura de programes de ràdio d'emissores més grans. Açò més enllà de donar una gran satisfacció, ens ha donat l'impuls per a continuar, perquè a tots ens agrada que ens diguen quan es fa bé una cosa.

Ara bé, també és necessari incidir en les coses que es podrien haver fet millor. D'una banda el que mencionàvem en el punt anterior, creiem que és imprescindible. Perquè una de les crítiques més importants que ens ha faltat enguany, ha sigut la dels alumnes. Un dels objectius fundacionals dels *Informatius UPV* era estar prop d'ells, de les seues iniciatives i projectes. I tot i que ho hem estat en la mesura d'allò possible, creiem que es podria portar més enllà. De la mateixa forma que s'ha donat veu a la part institucional i investigadora de la universitat, és necessari fer-ho amb la seua comunitat més nombrosa. La forma efectiva d'arribar a este públic (majoritàriament jove) és precisament a través d'una bona estratègia de xarxes socials.

Per últim i pensant en la identitat de marca del programa, creiem que cara a l'any que ve deuria establir-se definitivament la marca *Informatius UPV*. Al llarg del TFG s'ha utilitzat conscientment, ja que és el nom que es va pensar des d'un inici, però s'ha de dir que enguany ha viscut en una mena d'etapa de transició, en la qual als elements sonors del programa sí es diu "Informatius UPV" però tant al web d'UPV Ràdio, com al canal d' Spotify, apareix "Informatiu UPV". Inclús trobem un tercer nom a les publicacions de xarxes, com és "l'Informatiu". Els tres es referixen al mateix, però és necessari establir un i creiem que *Informatius UPV* és l'adequat. El nom *Informatiu UPV* és una traducció directa del nom de l'anterior informatiu que es feia a UPV Ràdio i tot i que no tenim res contra aquella etapa i nom, creiem que l'actual té més sonoritat i a més, d'alguna manera fa entendre el *canvi* respecte a l'antic.

En conclusió i per no estendre'ns més, creiem que enguany s'ha posat en marxa un projecte amb els seus fonaments ben establerts, que té projecció cara al futur i al qual si se li apliquen les millores esmentades, pot arribar encara més lluny. *Informatius UPV* està preparat per a que els seus comandaments, siguin agafats per un nou equip de comunicadors entusiastes.

6. Bibliografía

- Asociación de Radios Universitarias. (2016). *Conócenos*. Recollit de Asociación de Radios Universitarias: <http://www.asociacionderadiosuniversitarias.es/conocenos/>
- Audio Engineering Society, Inc. (24 / 9 / 2021). *Recommendations for Loudness of Internet Audio Streaming and On-Demand Distribution*. Recollit de aes.org: <https://www.aes.org/technical/documentDownloads.cfm?docID=731>
- BORGES, V. (2012). *Definición de público objetivo*. Recollit de Método marketing: <https://www.metodomarketing.com/marketing-school-blog/definicion-de-publico-objetivo/>
- Consell Valencià de Cultura. (2022). *Amparo Carbonell Tatay*. Recollit de La institución > Miembros: <https://cvc.gva.es/es/miembros/amparo-carbonell-tatay/>
- ESPINOSA DE LOS MONTEROS, M. J. (2020). El imparable auge del pódcast. *El País Semanal*.
- MARTOS, S. (23 / 02 / 2022). *Plataformas de podcast 2022: las 20 mejores plataformas para escuchar podcast que existen*. Recollit de CincoNoticias: <https://www.cinconoticias.com/plataformas-de-podcast/>
- MAS, J. À. (2008). *El morfema ideològic*. Benicarló: Onada Edicions.
- MENÉNDEZ-BARZANALLANA, R. (2 / 10 / 2018). *¿Qué es RSS?* Recollit de Universidad de Murcia: <https://www.um.es/docencia/barzana/PRACTICAS/RSS-Google-Reader.html>
- Ministerio de Educación y Ciencia. (2008). *La información en televisión*. Recollit de Cultura audiovisual: http://tv_mav.cnice.mec.es/Informativos/InforCulturaAudiovisual/A_UD1/Presentacion_aud1.htm
- Radio URJC. (2022). *Podcast URJC*. Recollit de Ivoox: https://www.ivoox.com/podcast-radio-urjc-informa-2021_sq_f11185157_1.html
- Repositorio Institucional UPV. (2022). *Biblioteca Justo Nieto*. Recollit de RiuNet UPV: <https://riunet.upv.es/handle/10251/169956>
- RIPOLL, J. (12 / 04 / 2018). *La curva de la atención, ¿una leyenda urbana?* Recollit de Cuaderno de Cultura Científica: <https://culturacientifica.com/2018/04/12/la-curva-de-la-atencion-una-leyenda-urbana/>
- RODERO, E. i. (2005). *Las voces de los presentadores de informativos en televisión*. Recollit de Congreso "La Televisión que queremos... hacia una TV de calidad": <file:///C:/Users/Jordi/Downloads/Dialnet-LasVocesDeLosPresentadoresDeInformativosEnTelevisi-2926211.pdf>
- Safe Sound Audio. (2003). *P1 Audio Processor*. Recollit de White Paper: <https://web.archive.org/web/20190605192013/http://home.btconnect.com/ssa/whitepaper/whitepaper.htm>
- Spotify AB. (2022). *Normalización de volumen*. Recollit de Spotify for Artists: <https://artists.spotify.com/es/help/article/loudness-normalization>

- TERÁN, B. (17 / 09 / 2018). *La resurrección de la sintonía de Informe Semanal*. Recollit de La Información: <https://www.lainformacion.com/opinion/borja-teran/la-resurreccion-de-la-sintonia-de-informe-semanal-remediando-una-mala-decision/6398203/>
- Universidad Cardenal Herrera CEU. (2022). *Radio CEU*. Recollit de Espacios avanzados aprendizaje: <https://www.uchceu.es/espacios-avanzados-aprendizaje/radio-ceu>
- Universidad Complutense de Madrid. (2022). *Servicios Informativos*. Recollit de InfoRadio: <https://ucm.es/inforadio/servicios-informativos>
- Universidad Complutense de Madrid. (sense data). *Sobre nosotros*. Recollit de InfoRadio: <https://ucm.es/inforadio/sobrenosotros>
- Universidad de Salamanca. (2022). *Resumiendo en Radio USAL*. Recollit de Radio USAL: <https://radio.usal.es/programa/resumiendo-en-radio-usal/>
- Universidad de Sevilla. (2022). *US Informa*. Recollit de Radio US: <https://radio.us.es/programa/us-informa/>
- Universidad Internacional de la Rioja. (10 / 03 / 2020). *Masterización de audio: un proceso clave para conseguir un buen sonido*. Recollit de Revista - Noticias, Artes y Humanidades: <https://www.unir.net/humanidades/revista/masterizacion-audio/>
- Universidad Internacional de la Rioja. (03 / 03 / 2022). *El guion de radio: en qué consiste, cómo se estructura y claves para su elaboración*. Recollit de Noticias: <https://ecuador.unir.net/actualidad-unir/guion-radio/>
- Universidad Rey Juan Carlos. (2022). *Inicio*. Recollit de URJC Radio: <https://radio.urjc.es/es/radio-urjc>
- Universitat Autònoma de Barcelona. (10 / 02 / 2015). *UAB Ràdio empieza a emitir su programación el 13 de febrero*. Recollit de Facultad de Economía y Empresa: <https://www.uab.cat/web/detalle-de-noticia/uab-radio-empieza-a-emitir-su-programacion-el-13-de-febrero-1345697198445.html?noticiaid=1345681064653>
- Universitat Autònoma de Barcelona. (2022). *Informatius*. Recollit de UAB Mèdia: <https://uab.media/programa/2/informatius>
- Universitat d'Alacant. (2021). *Onda Educación*. Recollit de Ràdio UA: <https://radio.ua.es/es/ondaeducacion/ondaeducacion.html>
- Universitat Jaume I. (2022). *Campus Actual*. Recollit de VOX UJI Ràdio: <https://www.radio.uji.es/programa.php?id=1>
- Universitat Miguel Hernández. (2022). *Informatius UMH*. Recollit de Radio UMH: <https://radio.umh.es/category/programas-radio-umh-2012-2013/extension/informativos-umh/>
- Universitat Miguel Hernández. (2022). *Presentación*. Recollit de Radio UMH: <https://radio.umh.es/presentacion/>
- Universitat Politècnica de València (Àrea de Comunicació). (11 / 03 / 2022). *La UPV llança K, un nou canal audiovisual propi*. Recollit de Notícies de la Web: <https://www.upv.es/noticias-upv/noticia-13390-la-upv-lanza-k-va.html>

Universitat Politècnica de València. (2002). *Información*. Recollit de Radio Fi:
<http://www.upv.es/radiofi/info.htm>

Universitat Politècnica de València. (2018). *Rectores*. Recollit de 50 Anys UPV:
http://50a.upv.es/rectores_c.html

Universitat Politècnica de València. (2021). *Memoria del Curso Académico (2020-2021)*.
Recollit de <https://www.upv.es/entidades/SG/infoweb/sg/info/U0908200.pdf>

Universitat Pompeu Fabra. (2019). *Informatiu*. Recollit de UPF Ràdio:
<https://www.upf.edu/web/upf-radio/informatiu>

Universitat Pompeu Fabra. (sense data). *Què és i qui som?* Recollit de UPF Ràdio:
<https://www.upf.edu/web/upf-radio/que-es-i-qui-som->

VIVARES, J. C. (Septiembre / 2016). *Trabajos Académicos*. Recollit de Instituto Superior de
Música José Hernández de Vicente López:
https://ismjh.com/TrabajosAcademicos/El_Montaje_Audiovisual.pdf